

**Κείμενα
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας**

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 6ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού
εκπαιδευτικού υλικού με βάση το
ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Κ. Παληός

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και**

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

**Θεοδόσης Πυλαρινός, Λέκτορας του
Ιονίου Πανεπιστημίου**

Σοφία Χατζηδημητρίου,

Σχολική Σύμβουλος

**Λάμπρος Βαρελάς, Ερευνητής του
Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας**

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Γρηγόριος Πασχαλίδης, Επίκουρος

Καθηγητής του Παν/μίου Θεσ/νίκης

Ελευθέριος Καριότογλου, Σχολικός

Σύμβουλος

Χρυσούλα Δελή, Φιλολόγος

Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Βασίλειος Βουβονίκος, Φιλολόγος

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ
ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ**

**Χρυσούλα Βέικου, Σύμβουλος του
Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

**Ηλίας Γιούρης, Φιλολόγος
Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης**

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Δημοσθένης Κοκκινίδης, Ζωγράφος

**ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

**Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Θεοδόσης Πυλαρινός
Σοφία Χατζηδημητρίου Λάμπρος
Βαρελάς**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

**Κείμενα
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας**

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 6ος

Μαρία Πυλιώτου

Λεώνη

Στο ομότιτλο μυθιστόρημα η έφηβη Λεώνη, χτυπημένη από σκλήρυνση κατά πλάκας, βιώνει μια δραματική αλλαγή στη ζωή της, καθώς αναγκάζεται να κινείται με αναπηρικό καροτσάκι. Η πρώτη περίοδος είναι πολύ δύσκολη. Σταδιακά όμως ανακτά το θάρρος της, αντιμετωπίζει δυναμικά τη δύσκολη κατάσταση, βρίσκει δουλειά και διεκδικεί τα δικαιώματά της. Στο απόσπασμα που ακολουθεί παρακολουθούμε την αποφασιστικότητα ενός νέου ανθρώπου, της Λεώνης, στην προσπάθειά της να δημιουργήσει μια όμορφη ζωή.

Έχουν περάσει κιόλας δύο χρόνια. Η Λεώνη είχε αρχίσει δουλειά από την πρώτη μέρα. Σήμερα έχει ζωγραφίσει, ίσαμε τούτη τη στιγμή, δυο πιάτα. Αποτελειώνει το τρίτο και το κοιτάει καλά καλά. Μέσα της νιώθει μια μεγάλη χαρά κάθε φορά που τελειώνει ένα κομμάτι. Τσουλάει το αναπηρικό καροτσάκι της και πηγαίνει κοντά στον πάγκο. Βάζει και το τρίτο δίπλα στα άλλα δυο. Τα βλέπει από κοντά, από μακριά. Η νέα παραγγελία θα της πάρει μια βδομάδα.

Πλένει τα χέρια στο νεροχύτη του εργαστηρίου της και τα σκουπίζει με μια μαλακή πετσέτα. Τα πινέλα και την παλέτα της τα έχει βάλει σε μια λεκανίτσα με ειδικό υγρό, για να τα πλύνει αργότερα. Μ' ένα στεγνό ρούχο καθαρίζει καλά τον πάγκο και το μικρό της τραπεζάκι, όπου

ακουμπάει τα πιάτα της για να τα ζωγραφίσει.

Όταν ζωγραφίζει, ξεχνιέται. Το εργαστήρι της, το πιο μεγάλο και το πιο φωτεινό δωμάτιο του σπιτιού, έχει γίνει για τη Λεώνη ένας χώρος χαράς κι ευλογίας. Την κάνει ευτυχισμένη. Όμως θα 'θελε κι άλλα πράγματα να κάνει. Από ένα κατάστημα της έχουν ζητήσει να φτιάξει πάνινες κούκλες. Θα το σκεφτεί. Η παρέα έρχεται συχνά και τα λένε. Θυμούνται τις όμορφες μέρες του Γυμνασίου, τις ξαναζούν και νιώθουν σαν να μην έχουν περάσει δυο ολόκληρα χρόνια από τότε.

Σήμερα η Λεώνη έχει ακόμα ένα λόγο να είναι χαρούμενη. Το βράδυ θα πάει για πρώτη φορά από τότε που βγήκε από το νοσοκομείο στο μουσικό τους στέκι. Όλον αυτό τον καιρό ήταν αναποφάσιστη και

κανείς δεν την είχε πιέσει. Όλοι ήθελαν να το αποφασίσει μονάχη της. Σήμερα, λοιπόν, αισθάνεται έτοιμη να πάει. Δικοί της και φίλοι δεν μπόρεσαν να κρύψουν τη χαρά τους.

Η Λεώνη βιάζεται να γίνει δεκαοχτώ χρονών. Θα πάρει δικό της αυτοκίνητο με αυτόματο σύστημα οδήγησης, ειδικό για ανάπηρα άτομα. Να ταξιδεύει. Να πηγαίνει όπου θέλει. Ένα σωρό άλλοι σαν αυτή, και σε χειρότερη ακόμα κατάσταση, ταξιδεύουν σ' όλο τον κόσμο. Πετάνε με αεροπλάνα και πάνε σε συνέδρια, πάνε σε πανεπιστήμια για σπουδές, εργάζονται. Γίνονται ζωγράφοι, γίνονται συνθέτες – μουσικοί, γίνονται νομικοί, ψυχολόγοι και ό,τι άλλο μπορείς να φανταστείς!

Ένας φωτεινός ορίζοντας ξανοίγεται μπροστά της. Κάτι μέσα της

συνέχεια τη σπρώχνει και την κάνει να ονειρεύεται, να θέλει να κατακτήσει τον κόσμο.

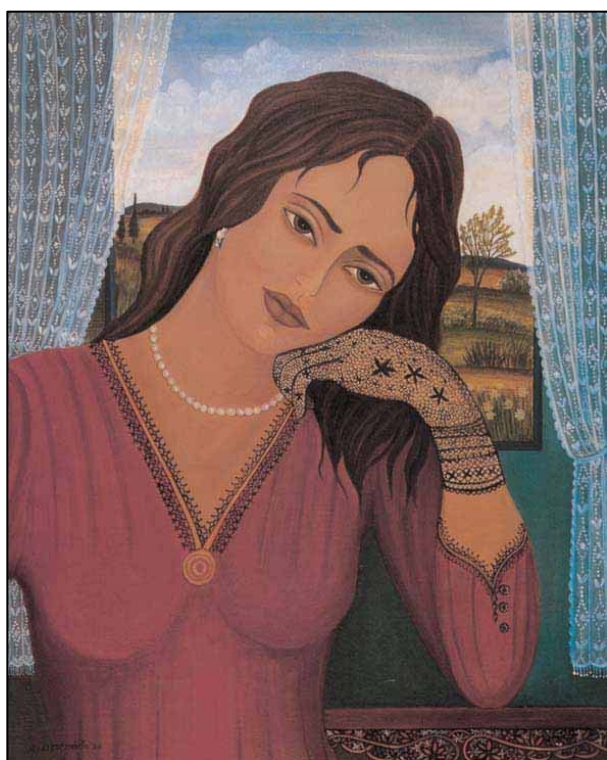
Στη σκέψη της έρχεται συχνά το κοριτσάκι με το πρόσωπο Φαγιούμ,* που είχε δίπλα της στο νοσοκομείο και που ο όγκος στον εγκέφαλο δεν το άφησε να ζήσει. Θα το θυμάται πάντα. Του χρωστάει πολλά.

«Εγώ θα ζήσω! Θα ζήσω για να σε θυμάμαι!», του είχε υποσχεθεί όταν το έπαιρναν άψυχο από κοντά της. Κι έκλαιγε όλο το βράδυ. Όχι πια για τα ατάραχα* πόδια της. Όχι πια γι' αυτά...

*Φαγιούμ: ταφικές προσωπογραφίες της ελληνιστικής Αιγύπτου, με έντονα χαρακτηριστικά

*ατάραχα: ακίνητα, νεκρά

Ακούει τη μαμά που μπαινοβγαίνει κι ετοιμάζεται. Η καρδιά της χτυπάει δυνατά. Αρχίζει κι αυτή να ετοιμάζεται. Φοράει ένα όμορφο κλαρωτό φόρεμα με δαντελένιο γιακαδάκι. Η μαμά τη βλέπει και την καμαρώνει. Η Λεώνη της έχει γίνει πολύ όμορφη. Με μάτια που λάμπουν. Με καστανά μαλλιά, που πέφτουν κυματιστά στους ώμους και στην πλάτη της.

**Νίκη Ελευθεριάδη,
*Κοπέλα με κόκκινο φόρεμα***

Ναι, το πάρτι που της έχουν υποσχεθεί θα το κάνουν στο στέκι. Και θα 'ρθουν όλοι. Δικοί της και φίλοι. Η Λεώνη νιώθει να μην περνάει εύκολα η ώρα. Κοιτάει συνέχεια το μικρό της ρολόι.

Θα τη συνοδεύσουν ο θείος Τόνι κι η μαμά. Θα 'ρθει κι ο μπαμπάς λίγο αργότερα. Άλλαξε σπίτι τελευταία και το διαμέρισμα όπου μένει βρίσκεται στην άλλη πλευρά της πόλης.

Φτάνει επιτέλους ο θείος. Μπαίνει κι είναι ντυμένος άψογα. Για χάρη της. Κάθεται στο καθιστικό κοντά της και μιλάει για τα πάντα μεγαλεπήβολα σχέδια του.

- Ξέρεις κάτι; Αποφάσισα να εργαστώ! Να βρω μια καλή δουλειά. Βαρέθηκα, βρε παιδί μου, να κάθομαι!

Η Λεώνη βάζει τα γέλια. Υποπτεύεται το «γιατί». Τον πειράζει:

- Ξέρω! Ξέρω! Ζηλεύεις που εργάζομαι εγώ... Και λες «Τώρα δεν είναι ντροπή η Λεώνη, που είναι πιο μικρή, να εργάζεται κι εγώ όχι;».

Ο θείος Τόνι κουνάει το κεφάλι. Πάει να διαμαρτυρηθεί. Η Λεώνη συνεχίζει:

- Και... πού 'σαι; Ψάχνω και για κάτι άλλο! Για δεύτερη δουλειά!

Ο θείος ακόμα μια φορά πάει να τρελαθεί με τη ζωντάνια αυτού του παιδιού. Κι είναι μόλις δεκαεφτά χρονών. Από την ημέρα που άρχισε να εργάζεται έχει απορρίψει το χαρτζιλίκι του μπαμπά.

Ο μπαμπάς της έχει, εδώ και δυο χρόνια, προτείνει να φέρει καθηγητές στο σπίτι για να τη βοηθήσουν να καλύψει την ύλη του Λυκείου. Μα όχι, η Λεώνη δε θέλησε τότε!

Αργότερα ίσως. «Αν οι τάξεις του

σχολείου είχαν και ράμπες δίπλα στα σκαλοπάτια για ν' ανεβαίνω με το αναπηρικό καροτσάκι μου, δε θα υπήρχε κανένα πρόβλημα να πάω», είχε πει τότε η Λεώνη. Τι ωραία να ξανάσμιγε στο σχολείο με τ' άλλα παιδιά! Και να τέλειωναν, όπως το ονειρεύονταν, όλα μαζί το Λύκειο. «Είναι πολλά που πρέπει να γίνουν, λέει συχνά κι ο θείος Τόνι. Στην Αμερική με τις τόσο μεγάλες πόλεις δε συναντάς τέτοια προβλήματα και τέτοιες δυσκολίες. Όταν χτίζεται μια πολυκατοικία, μια τράπεζα, ένα ξενοδοχείο, υπάρχει πάντα τέτοια πρόνοια... Οι ράμπες απαραίτητες παντού... Ιδιαίτερα στα σχολεία...». «Ας ελπίσουμε πως θ' αρχίσει κι εδώ κάτι να γίνεται...» μπαίνει, όπως συνήθως, στην κουβέντα και η μαμά.

Η Λεώνη αλλάζει ξαφνικά σκέψεις και ρωτάει το θείο σαν τι δουλειά θα 'θελε τάχα να κάνει... Ο θείος χαμογελάει που του δίνει σημασία η ανιψιά του.

- Σκέφτομαι να βρω ακόμα δυο συνεργάτες και να ιδρύσω έναν εκδοτικό οίκο. Παλιά δουλειά μου, κόσκινο, που λέει κι η παροιμία. Θα ξεκινήσουμε με περιορισμένο αριθμό βιβλίων και σιγά σιγά, σαν πιαστούμε, θα μεγαλώσουμε και θα επεκτείνουμε τη δουλειά μας. Ο τόπος μας, βέβαια, είναι μικρός, δε σηκώνει μεγάλα τιράζ* όμως, αν τρέξουμε τη δουλειά και δώσουμε σημασία στη διαφήμιση και διακίνηση του εκδοτικού μας προϊόντος, θα πάμε καλά.

*τιράζ: ο αριθμός των αντιτύπων που τυπώνεται ένα βιβλίο ή περιοδικό

Στόχος και όνειρο μου είναι να μπει το βιβλίο, ιδιαίτερα το λογοτεχνικό, στις υπεραγορές. Δίπλα στο ψωμί, στο φρούτο, στο γάλα και σ' όλα τ' άλλα αγαθά και το βιβλίο. Γιατί όχι;

Η Λεώνη είναι σίγουρη πια πως ο θεός είναι ένας αθεράπευτος ιδεολόγος-ονειροπόλος! Δεν το κάνει, βέβαια, για τα λεφτά. Απ' αυτά έχει να ζήσει άνετα όλη του τη ζωή κι ακόμα μία. Το κάνει για να κινηθεί, να ζωντανέψει, να προσφέρει.

- Μπορώ να βοηθήσω κι εγώ, θείε Τόνι;, ρωτάει η Λεώνη και δεν το λέει καθόλου για αστείο.

- Και, βέβαια, μπορείς! Αν τελικά το αποφασίσεις, θα σου φέρω ένα κομπιούτερ στο σπίτι και κάποιον να σε εκπαιδεύσει. Με το ξύπνιο μυαλό που διαθέτεις, γρήγορα θα μάθεις να το χειρίζεσαι.

- Σύμφωνοι! Ένα κομπιούτερ στο σπίτι και η επιχείρηση ξεκινάει... Ζήτωωωωωω!, κι η Λεώνη υψώνει τα δυο της χέρια σαν την Πατουλίδου που τερμάτισε πρώτη στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Μαρία Πυλιώτου, Λεώνη, Πατάκης

Ερωτήσεις

1 Ποια στάση κράτησε η Λεώνη απέναντι στο πρόβλημα της υγείας της και πόσο επηρεάστηκε από αυτό η συμπεριφορά της; Τι είδους προσωπικότητα αποκαλύπτει αυτή η στάση;

2 Γιατί έχει τόση σημασία η απόφαση της Λεώνης να εμφανιστεί στο πάρτι που οργανώνουν οι φίλοι της;

3 Η Λεώνη, ως άτομο με κινητικές δυσκολίες, αναζήτησε και βρήκε επαγγελματικές διεξόδους. Συζητήστε μέσα στην τάξη για το αγωνιστικό πνεύμα της ηρωίδας, αναφέροντας παραδείγματα ανθρώπων από το ευρύτερο ή συγγενικό σας περιβάλλον, που αντιμετωπίζουν ανάλογα προβλήματα και έχουν την ίδια αγωνιστική διάθεση.

Διαθεματικές εργασίες

1 Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν κατά τη γνώμη σας τα άτομα με κινητικά προβλήματα; Ζητήστε από το δήμο πληροφορίες για τις ενέργειες που έχουν γίνει προς την κατεύθυνση της διευκόλυνσης αυτών των συνανθρώπων μας.

2 Μπορείτε να οργανώσετε στο σχολείο σας μια εκδήλωση ευαισθητοποίησης για τους συνανθρώπους μας που έχουν κινητικά ή άλλα προβλήματα. Βρείτε πληροφοριακό υλικό (video, φωτογραφίες, συνεντεύξεις) για τους αθλητές των Παραολυμπιακών Αγώνων καθώς και για άτομα με παρόμοια προβλήματα που διέπρεψαν στον επαγγελματικό χώρο. Μπορείτε επίσης να δείτε την ταινία *Σάρα - Τα παιδιά ενός κατώτερου θεού* και να συζητήσετε το θέμα της.

ΜΑΡΙΑ ΠΥΛΙΩΤΟΥ

Η Μαρία Πυλιώτου είναι Κύπρια. Γεννήθηκε το 1935 στο Λευκόνοικο της Μεσαορίας, στο κατεχόμενο σήμερα τμήμα της Κύπρου. Δασκάλα στο επάγγελμα, γράφει και εικονογραφεί παιδικά βιβλία, ενώ παράλληλα αρθρογραφεί σε εφημερίδες, περιοδικά και συνεργάζεται με το κυπριακό ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Για το συγγραφικό έργο της έχει τιμηθεί με πολλά βραβεία στην Κύπρο, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Διηγήματα: *Χαρούμενοι χαρταετοί* (1976), *Καλημέρα, Μαργαρίτα* (1978). Μυθιστορήματα: *Τα παιδιά του ήλιου* (1993), *Το ασημένιο καπνιστήρι* (1995), *Το κάστρο μας* (1995), *Στα φτερά του Χρυσού Αετού* (1997), *Τζιαφέρ Γιασίντ Αλή* (1997), *Λεώνη* (1999).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΖΩΗΣ

**Η ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΕΣ
ΠΕΡΙΟΧΕΣ του πλανήτη προσφέρει
στους ανθρώπους τις ανέσεις της
τεχνολογίας και σε μεγάλο βαθμό
τους έχει απαλλάξει από**

προβλήματα του παρελθόντος, σχετικά με ασθένειες, έλλειψη αγαθών κ.λπ. Ωστόσο, στη θέση των παλαιών προβλημάτων ήρθαν άλλα, δυσκολότερα πολλές φορές, τα οποία απειλούν τον άνθρωπο εκθέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή και την ευτυχία του. Η ανεργία, η μόλυνση του περιβάλλοντος, τα ναρκωτικά, ο ρατσισμός και οι κοινωνικές αδικίες είναι μερικά από τα σύγχρονα προβλήματα στα οποία αναφέρονται τα κείμενα της ενότητας αυτής. Με αφορμή τα κείμενα αυτά μπορείτε να προβληματιστείτε και να εκφράσετε τις απόψεις σας για το πώς μπορούμε να προστατέψουμε τη ζωή και το περιβάλλον μας από ποικίλους νέους κινδύνους

Αντώνης Σαμαράκης

Γραφείον ιδεών

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα της συλλογής Αρνούμαι του Αντ. Σαμαράκη, η οποία έχει τιμηθεί με κρατικό βραβείο (1962). Στο βιβλίο αυτό ο συγγραφέας θίγει ζητήματα που αναφέρονται στα προβλήματα της σύγχρονης ζωής, στις σχέσεις των ανθρώπων και στα κοινωνικά και προσωπικά αδιέξοδα. Στο «Γραφείον Ιδεών» ο συγγραφέας στηλιτεύει την ένδεια ιδεών που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη εποχή και οδηγεί στην ευκαιριακή απασχόληση και τον τυχοδιωκτισμό.

Η ιδέα για το Γραφείον Ιδεών ήρθε στον κ. Καββαδία με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που έρχονται πάντα όλες οι μεγάλες ιδέες: ξαφνικά και χωρίς να 'χει τίποτα προϋπολογίσει.

Σε γενικές γραμμές, τα γεγονότα συνέβησαν ως εξής: τον περασμένο Σεπτέμβριο, ο κ. Καββαδίας είχε στείλει, δακτυλογραφημένο με πολλή προσοχή, το μυθιστόρημά του «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς» στο διαγωνισμό μυθιστορήματος που είχε προκηρύξει η «Φιλολογική Επιθεώρηση». Και δεν είχε την παραμικρή αμφιβολία πως θα 'παιρνε παμψηφεί το πρώτο βραβείο.

Ακριβώς γιατί ήταν απόλυτα σίγουρος για το βραβείο, πήγε και έφτιαξε καινούριο κοστούμι, ένα μαύρο με λεπτή άσπρη ρίγα, ειδικά για την περίπτωση. Θα το 'βαζε για

πρώτη φορά το βράδυ που θα δίνανε τα βραβεία, στην ειδική συγκέντρωση που θα γινότανε και που θα ήτανε φιλολογικό αλλά και κοσμικό γεγονός.

Αυτό το καινούριο κοστούμι δεν ήτανε και τόσο απλή υπόθεση για τον κ. Καββαδία. Τα οικονομικά του ήτανε πολύ ζορισμένα εκείνο τον καιρό...αλλά και τότε δεν ήτανε; Είχε πατήσει τα 44 και δεν είχε ακόμα στεριώσει σ' ένα επάγγελμα. «Ελεύθερος σκοπευτής της ζωής», συνήθιζε να λέει για τον κ. Καββαδία ο κ. Καββαδίας.

Για να παραγγείλει λοιπόν το καινούριο κοστούμι ο κ. Καββαδίας, πάει να πει πως ήτανε 100% βέβαιος για το πρώτο βραβείο που θα 'παιρναν οι «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς». Άλλωστε, θα το 'βγαζε και με το παραπάνω το

έξοδο με το σεβαστό χρηματικό ποσόν του βραβείου. Χώρια η δόξα.

Το μυθιστόρημα «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς» ήταν η πρώτη ανάμειξη του κ. Καββαδία με τη λογοτεχνία. Η πρώτη αλλά και η τελευταία! Γιατί ο κ. Καββαδίας δεν πήρε ούτε το πρώτο ούτε το δεύτερο ούτε το τρίτο βραβείο. Και του έμεινε αμανάτι το καινούριο κοστούμι, αυτό το μαύρο με τη λεπτή άσπρη ρίγα.

Πολύ βαριά το πήρε ο κ. Καββαδίας το ζήτημα. Στις τόσες άλλες περιπέτειες της ευαίσθητης καρδιάς του – γιατί βέβαια η «ευαίσθητη καρδιά» του μυθιστορήματος ήταν η δική του καρδιά – στις τόσες άλλες περιπέτειες της ευαίσθητης καρδιάς του ήρθε να προστεθεί άλλη μια.

Το βράδυ της απονομής των βραβείων του διαγωνισμού, ο

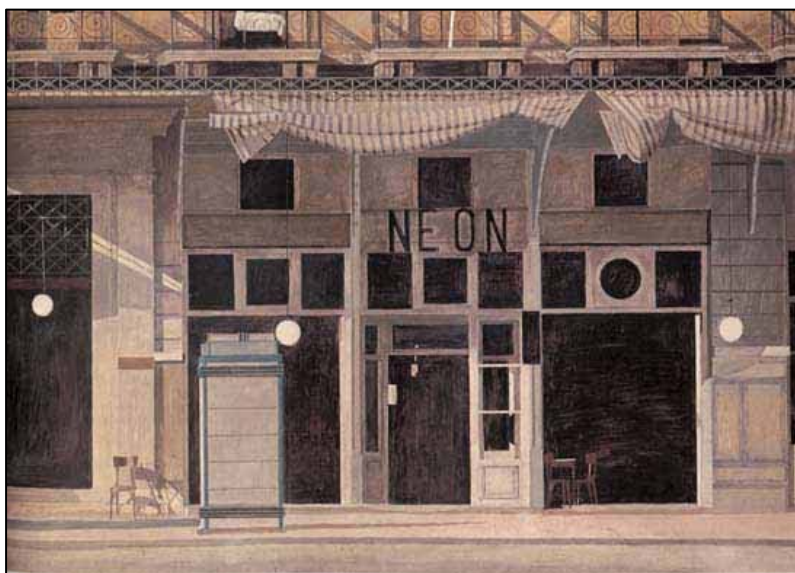
κ. Καββαδίας, που αλλιώς τα είχε υπολογίσει και αλλιώς του ήρθαν, είχε πολύ μεγάλη στενοχώρια. Στο σπίτι του ήτανε και κάπνιζε συνέχεια, δεν έλεγε όμως να φύγει με το τσιγάρο η στενοχώρια, ίσια ίσια ολοένα και φούντωνε. Έβαλε τότε, για πρώτη φορά, το καινούριο κοστούμι και πήγε να πει κάτι.

Εκεί που καθότανε κι έπινε το ένα κονιάκ πάνω στ' άλλο, στη γωνιά του μισοσκότεινου μπαρ, είχε και τη «Φιλολογική Επιθεώρηση», το τελευταίο τεύχος, που το πρωί μόλις είχε κυκλοφορήσει με τ' αποτελέσματα του διαγωνισμού και το πρακτικό της επιτροπής που έκανε λόγο για όλα ανεξαιρέτως τα μυθιστορήματα που είχαν υποβληθεί.

Και με πολλή πίκρα διάβαζε το κομμάτι για το δικό του μυθιστόρημα:

Το μυθιστόρημα του κ. Καβαδία «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς» δεν είναι επιτυχημένο. Είναι όμως αναμφισβήτητο πως ο συγγραφέας του έχει το θείο δώρο των ιδεών. Έχει άφθονες και πραγματι πρωτότυπες ιδέες ο κ. Καβαδίας, χείμαρρους ιδεών, και η Επιτροπή θεωρεί χρέος της να υπογραμμίσει το γεγονός.

Λοιπόν, την ώρα που ο κ. Καβαδίας, πίνοντας ολοένα κονιάκ και ανάβοντας το ένα τσιγάρο πάνω

**Γιάννης Τσαρούχης,
*Το καφενείο Νέον (ημέρα)***

στ' άλλο, διάβαζε και ξαναδιάβαζε ολοένα την κρίση της Επιτροπής για τις «Περιπτώσεις μιας ευαίσθητης καρδιάς»... Λοιπόν, αυτήν ακριβώς την ώρα του ήρθε η ιδέα για το Γραφείον Ιδεών.

Πήγε και ενοικίασε ένα δωμάτιο στο ισόγειο της πολυκατοικίας Βερανζέρου 30α, ένα δωμάτιο αρκετά ευρύχωρο με είσοδο επί της οδού, είχε και τηλέφωνο. Έβαλε και στις εφημερίδες μια αγγελία:

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΔΕΩΝ

Διατίθενται ιδέαι επί παντός θέματος ενδιαφέροντος τον άνθρωπον εις την ζωήν του.

Ιδέαι διά την οργάνωσιν οικογενειακών εορτών, καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, πανηγυρικών συγκεντρώσεων και πανηγυρικών μνημοσύνων.

Ιδέαι διά την συγγραφήν διαφόρων κειμένων πολιτικού, κοινωνικού και πατριωτικού περιεχομένου.

Ιδέαι διά την συγγραφήν μυθιστορημάτων, θεατρικών έργων, έμμετρων και μη.

Ιδέαι δι' αγορεύσεις εις την Βουλήν (και διά κυβερνητικούς βουλευτάς και διά βουλευτάς της αντιπολιτεύσεως).

Άκρα εχεμύθεια.

Βερανζέρου 30α – Τηλ. 51 5550

Ώραι λειτουργίας 9 π.μ. – 9 μ.μ., άνευ διακοπής.

Δε χρειάστηκε να τη δημοσιεύσει πολλές φορές την αγγελία του ο κ. Καββαδίας. Οι πελάτες άρχισαν να περνάνε το κατώφλι του Γραφείου Ιδεών, οι πρώτοι έφεραν δεύτερους, οι δεύτεροι τρίτους. Και όσο πήγαινε, δυνάμωνε ο ρυθμός της πελατείας.

Έτσι αξιοποίησε ο κ. Καββαδίας το «θείο δώρο» των ιδεών, όχι γράφοντας άλλα μυθιστορήματα αλλά δημιουργώντας το Γραφείον Ιδεών.

Α. Σαμαράκης, *Αρνούμαι*,
Καστανιώτης

Ερωτήσεις

- 1 Σκιαγραφήστε την προσωπικότητα του κ. Καββαδία, αντλώντας πληροφορίες από το απόσπασμα.
- 2 Ποιο πρόβλημα έχει ο ήρωας της ιστορίας και με ποιους τρόπους προσπαθεί να το επιλύσει;
- 3 Ποια είναι τα συναισθήματα του ήρωα όσο περιμένει τα αποτελέσματα του διαγωνισμού και ποια μετά την ανακοίνωσή τους;

4 Ένας αδιόρατα ειρωνικός τόνος διαπερνά το κείμενο. Βρείτε τα σημεία εκείνα που επιβεβαιώνουν αυτή την επισήμανση.

Διαθεματική εργασία

Η ανεργία και τα συνακόλουθα οικονομικά προβλήματα οδηγούν πολλές φορές τους ανθρώπους σε πρωτότυπες εργασιακές δραστηριότητες. («Πενία τέχνας κατεργάζεται», έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες.) Κάντε μια έρευνα στο κοντινό σας περιβάλλον και συγκεντρώστε στοιχεία για τα ονομαζόμενα «επαγγέλματα του ποδαριού», που δίνουν πρόχειρες λύσεις σε τέτοιου είδους προβλήματα.

Λουίς Σεπούλβεδα

Το μαύρο κύμα

Το κείμενο είναι απόσπασμα του μυθιστορήματος Η ιστορία του γάτου που έμαθε σ' ένα γλάρο να πετάει. Μεταξύ άλλων εξετάζει και το μεγάλο πρόβλημα της ρύπανσης των θαλασσών. Στο έργο αυτό που εκτυλίσσεται στο λιμάνι του Αμβούργου, ο γάτος Ζορμπάς, «που ήταν μαύρος, πελώριος και χοντρός», υπόσχεται σε μια ετοιμοθάνατη από τη μόλυνση γλαροπούλα να κλωσήσει αυτός το αυγό της, να μεγαλώσει το γλαρόπουλο που θα γεννηθεί και να το μάθει να πετάει. Το έργο γνώρισε και γνωρίζει τεράστια επιτυχία σε όλο τον κόσμο, ενώ στη

Γαλλία γυρίστηκε και σε ταινία κινούμενων σχεδίων. Στο δικό μας απόσπασμα παρακολουθούμε τον τρόπο με τον οποίο μολύνεται θανάσιμα η Κενγκά, η μάνα-γλάρος.

Η Κενγκά άνοιξε τις φτερούγες για να πετάξει, αλλά το κύμα ήταν πιο γρήγορο και την πήρε από κάτω. Όταν ξαναβγήκε στην επιφάνεια, το φως της μέρας είχε χαθεί, κι όταν κούνησε δυνατά το κεφάλι, κατάλαβε πως η κατάρα των θαλασσών την είχε τυφλώσει.

Η Κενγκά με τ' ασημιά φτερά βούτηξε πολλές φορές το κεφάλι της στο νερό, ώσπου κάποιες ακτίνες φως έφτασαν στις κόρες των ματιών της που 'χαν σκεπαστεί με πετρέλαιο. Η παχύρρευστη κηλίδα, η μαύρη μάστιγα, της είχε κολλήσει τα φτερά στο σώμα, κι η

Κενγκά έπιασε να κουνάει τα πόδια, με την ελπίδα να κολυμπήσει γρήγορα και να φύγει μακριά απ' το μαύρο κύμα.

Με όλους τους μυς της πιασμένους από την προσπάθεια, κατάφερε κάποτε να φτάσει στο τέλος της πετρελαιοκηλίδας και να 'ρθει σ' επαφή με το καθαρό νερό. Όταν, βουτώντας το κεφάλι στο νερό κι ανοιγοκλείνοντας συνέχεια τα μάτια, κατάφερε να τα καθαρίσει, σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε τον

Φοβισμένα γλαρόνια

ουρανό· δεν είδε παρά κάτι σύννεφα ανάμεσα στη θάλασσα και στην απεραντοσύνη του ουράνιου θόλου. Ήδη οι συντρόφισσές της απ' το σμήνος του Φάρου της Κόκκινης Άμμου πρέπει να 'χαν πετάξει μακριά - πολύ μακριά.

Έτσι ήταν ο νόμος. Είχε δει κι η ίδια άλλους γλάρους να μολύνονται από το θανάσιμο μαύρο κύμα, κι όσο δυνατή κι αν ήταν η λαχτάρα της να κατέβει για να βοηθήσει, είχε αναγκαστεί ν' απομακρυνθεί, υπακούοντας στο νόμο που απαγορεύει την παρουσία στο θάνατο των συντρόφων.

Με τα φτερά τους ακίνητα, κολημένα στο σώμα τους, οι γλάροι αποτελούσαν εύκολη λεία για τα μεγάλα ψάρια, ή πέθαιναν αργά, από ασφυξία, καθώς το πετρέλαιο έφραζε όλους τους τους πόρους.

Αυτό το τέλος την περίμενε, κι η Κενγκά ευχήθηκε να την κατάπιναν αμέσως τα σαγόνια κάποιου κήτους.

Η μαύρη κηλίδα. Η μαύρη μάστιγα. Περιμένοντας το τέλος της, η Κενγκά έπιασε να καταριέται τους ανθρώπους.

«Όχι όμως όλους... Να μην είμαι και άδικη», έκρωξε αδύναμα.

Πολλές φορές, από ψηλά, είδε πώς κάτι μεγάλα πετρελαιοφόρα επωφελούνταν τις μέρες που 'χε στεριανή ομίχλη για να βγουν στη θάλασσα και να πλύνουν τις δεξαμενές τους. Σκόρπιζαν στη θάλασσα χιλιάδες λίτρα από μια ουσία παχύρρευστη και μολυσματική, που επέπλεε στο κύμα. Είδε όμως κι άλλες φορές που κάτι μικρά πλεούμενα πλεύριζαν τα πετρελαιοφόρα κι απαιτούσαν απ' αυτά ν' αδειάσουν τις δεξαμενές τους.

Δυστυχώς, όμως, αυτά τα πλεούμενα, όπου κυμάτιζε η σημαία με τα χρώματα της ίριδος, δεν έφταναν πάντα εγκαίρως για ν' αποτρέψουν τη δηλητηρίαση των θαλασσών.

Η Κενγκά πέρασε τις πιο βασανιστικές ώρες της ζωής της καθισμένη πάνω στο νερό, με το τρομοκρατημένο της μυαλό να φαντάζεται τον πιο φριχτό θάνατο· χειρότερο απ' το να την κατασπαράξει ένα ψάρι, χειρότερο ακόμα κι απ' το να υποφέρει την αγωνία της ασφυξίας, ήταν το να πεθάνει από την πείνα.

Μπροστά στην εφιαλτική προοπτική ενός αργού θανάτου, κούνησε το σώμα της και διαπίστωσε με έκπληξη πως το πετρέλαιο δεν είχε πειράξει τις φτερούγες ως τη ρίζα τους. Μπορεί τα πούπουλα τους να 'χαν ποτίσει απ' αυτή την παχύρρευστη ουσία, τουλάχιστον,

όμως, μπορούσε να τις ανοίξει.
«Μπορεί και να 'χω μια ελπίδα να βγω από δω», έκρωξε η Κενγκά, «εκεί ίσως, αν πετάξω ψηλά, πολύ ψηλά, ο ήλιος να λιώσει την κατάρα που 'χει κολλήσει στα φτερά μου». Θυμήθηκε μια ιστορία που της είχε διηγηθεί μια γριά συντρόφισσα απ' τα Φρισικά Νησιά:* πως ήταν κάποτε ένας άνθρωπος, που τον έλεγαν Ίκαρο, κι αυτός, που λαχταρούσε να πετάξει, πήρε φτερά αετού και τ' άλειψε με κερί για να τα κολλήσει και να φτιάξει φτερούγες, και πέταξε ψηλά κι έφτασε κοντά στον ήλιο, κι η ζέστη του ήλιου έλιωσε το κερί, κι ο Ίκαρος έπεσε.

* Φρισικά Νησιά (Frisian Islands): Σύμπλεγμα νησιών στη Βόρεια Θάλασσα, μεταξύ Ολλανδίας και Γερμανίας

Η Κενγκά χτύπησε τις φτερούγες, μάζεψε τα πόδια, σηκώθηκε δυο πόντους κι έπεσε με τα μούτρα στο νερό. Πριν δοκιμάσει άλλη μια φορά, βούτηξε ξανά και κούνησε τις φτερούγες κάτω απ' το νερό. Αυτή τη φορά, σηκώθηκε πάνω από ένα μέτρο, πριν ξαναπέσει.

Το καταραμένο το πετρέλαιο είχε ποτίσει τα πούπουλα της ουράς, κι η Κενγκά δεν μπορούσε να κουμαντάρει το ανέβασμα. Ξαναβούτηξε κι έπιασε να καθαρίζει με το ράμφος το στρώμα της βρομιάς που 'χε σκεπάσει την ουρά της. Πονούσε που ξερίζωνε τα φτερά της, αλλά, στο τέλος, η ουρά της ήταν πολύ καθαρότερη.

Με την πέμπτη προσπάθεια, η Κενγκά κατόρθωσε να πετάξει. Φτεροκοπούσε απεγνωσμένα, αλλά το βάρος του πετρελαίου δεν την

άφηνε να πλανάρει.* Λίγο να κουραζόταν, και θα 'πεφτε σούμπιτη.* Ευτυχώς, δεν την είχαν πάρει τα χρόνια, και οι μύες της σήκωναν εύκολα το ζόρι.

Πέταξε πολύ ψηλά. Χωρίς να σταματήσει το φτερούγισμα, κοίταξε κάτω κι είδε τη λεπτή, άσπρη γραμμή της κόστας.* Είδε και κάτι καράβια, που ήταν σαν κουκκίδες σε γαλάζιο ύφασμα. Πέταξε ψηλά, αλλά ο ήλιος δεν της έκανε το χατίρι. Ή οι ακτίνες του ήταν πολύ αδύναμες ή το στρώμα του πετρελαίου ήταν πολύ παχύ.

Η Κενγκά κατάλαβε πως δε θα 'χε για πολύ ακόμα τη δύναμη να

*να πλανάρει: να ελέγξει το πέταγμά της *σούμπιτη: με όλο της το βάρος και σε μια στιγμή *της κόστας: της ακτής

φτεροκοπάει, κι έψαξε να βρει ένα μέρος στην ενδοχώρα* για να κατέβει, ακολουθώντας την πράσινη και φιδωτή γραμμή του Έλβα.*

Το φτερούγισμα της γινόταν όλο και πιο βαρύ, όλο και πιο αργό.

Έχανε δυνάμεις. Έπεφτε.

Σε μιαν απέλπιδα προσπάθεια να ξανακερδίσει ύψος, έκλεισε τα μάτια και φτερούγισε με όσες δυνάμεις τής είχαν απομείνει. Δεν κατάλαβε πόση ώρα πέταξε με τα μάτια κλειστά, όταν όμως τα άνοιξε, πετούσε πάνω από έναν ψηλό πύργο μ' έναν χρυσαφένιο ανεμοδείκτη.

* ενδοχώρα: το εσωτερικό (μακριά από τη θάλασσα) μέρος μιας χώρας

* Έλβα (Έλβας): ποταμός της βορειοδυτικής Γερμανίας

«Ο Άγιος Μιχαήλ!», έκρωξε,
αναγνωρίζοντας το καμπαναριό της
αμβουργιανής* εκκλησίας.

Τις φτερούγες της δεν μπορούσε
πια ούτε να τις κουνήσει.

L. Serulveda, *Η ιστορία του γάτου
που έμαθε σ' ένα γλάρο να πετάει*,
μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης, Opera

Ερωτήσεις

1 Με ποιες λέξεις και εκφράσεις
παρουσιάζει ο συγγραφέας τις
πετρελαιοκηλίδες που μολύνουν τις
θάλασσες;

*αμβουργιανής (αμβουργιανός): του
Αμβούργου

2 Πώς, σύμφωνα με το κείμενο, η θαλάσσια πετρελαιοκηλίδα οδηγεί σε αφανισμό τους γλάρους;

3 Στο κείμενο αναφέρεται ο αρχαιοελληνικός μύθος του Ίκαρου. Ποια η σημασία του την ώρα της εναγώνιας προσπάθειας της Κενγκά να αποφύγει το θάνατο;

4 Διαβάστε ολόκληρο το βιβλίο του Σεπούλβεδα και παρουσιάστε το στην τάξη.

5 Δώστε ένα άλλο, πιο αισιόδοξο, τέλος στο κείμενο. Δοκιμάστε να γράψετε και εσείς ένα αφήγημα με θέμα την καταστροφή του περιβάλλοντος.

Διαθεματική εργασία

Οργανώστε μια έκθεση στην τάξη σας με υλικό (φωτογραφίες, κολάζ, απορρίμματα, τίτλους εφημερίδων, άρθρα κ.ά.) σχετικό με τη ρύπανση των θαλασσών και γενικά την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.

ΛΟΥΙΣ ΣΕΠΟΥΛΒΕΔΑ

Ο Λουίς Σεπούλβεδα γεννήθηκε το 1949 στη Χιλή. Φυλακίστηκε από το δικτατορικό καθεστώς της χώρας του και αποφυλακίστηκε με την παρέμβαση της Διεθνούς Αμνηστίας. Υποχρεώθηκε όμως να εγκαταλείψει τη Χιλή. Έζησε εξόριστος σε διάφορες χώρες της Λατινικής Αμερικής, ενώ επί έξι

μήνες έζησε κοντά στους Ινδιάνους του Αμαζονίου. Από το 1980 εγκαταστάθηκε στην Ευρώπη (Γερμανία, Γαλλία) και συνδέθηκε με τη διεθνή οικολογική οργάνωση Greenpeace. Έγραψε ποιήματα και διηγήματα. Απέκτησε όμως μεγάλη δημοσιότητα χάρη στα οικολογικής ευαισθησίας μυθιστορήματα που δημοσίευσε, για τα οποία και του απονεμήθηκαν σημαντικά λογοτεχνικά βραβεία. Τα κυριότερα έργα του κυκλοφορούν μεταφρασμένα στα ελληνικά: Ένας γέρος που διάβαζε ιστορίες αγάπης (1993), Ο κόσμος του τέλους του κόσμου (1994), Όνομα ταυρομάχου (1995), *Patagonia Express* (1996), Το ημερολόγιο ενός ευαίσθητου killer (1997), Η ιστορία του γάτου που έμαθε σ' ένα γλάρο να πετάει (2001).

Κρίτων Αθανασούλης

Παράπονο σκύλου

Ο ποιητής παρουσιάζει με ρεαλιστικό τρόπο τη μαρτυρική ζωή ενός αδέσποτου σκύλου. Σε ένα δεύτερο όμως επίπεδο, με αλληγορικό τρόπο, προβάλλει την εικόνα των περιθωριοποιημένων και εγκαταλειμμένων ανθρώπων της εποχής μας, συγκρίνοντας τη ζωή τους με αυτή των σκύλων.

Έχω την όψη ανθρώπου και
την καρδιά ενός σκύλου.
Φαίνεται θα 'μαι εγκαταλελειμμένο
σκυλί, πεινασμένο
που η γειτονιά το ξέρει και
τ' αποδιώχνει με βία.
Γι' αυτό τους ανθρώπους κοιτάζω
στα χέρια.
Μέρα και νύχτα ο καιρός μέσα μου
αλλάζει,
η ψυχή μου ντύνεται, γδύνεται,
βρέχεται, υποφέρει.
Αν προσέξεις, το βλέμμα μου
είναι σκυλίσιο.
Κατεβαίνει ένα υγρό παράπονο
από τα μάτια μου
γιατί έλειψεν ο Κύριός μου.
Έξω από την εκκλησιά
περιμένω να βγει. Ο Κύριός μου
ας ήταν.

Κόσμος πολύς, ευλογημένος,
με τα καλά του ντυμένος
μ' απομακρύνει. Μα ο Κύριός μου
δε βγαίνει. Έτσι
κυλάει η ζωή μου περιμένοντας
από γωνιά σε γωνιά
από όνειρο σ' όνειρο. Δεν έχω
δύναμη άλλη απ' την δύναμη
να περιμένω.

Όμως μια μέρα της συνοικίας
τα παιδιά, στην ουρά μου
τον τενεκέ δέσαν των σκουπιδιών.

Έτρεχα αγκομαχώντας.
Τέλος αποσύρθηκα κάτω
από τον τσίγκο της γειτονιάς
που η βροχή τον κεντούσε.

Άκουγα πάνω τα βήματά της.
Σα να κοιμόμουν, σαν να ονειρευό-
μουν εγώ το εγκαταλελειμένο σκυλί
μου ήρθε να κλάψω. Όχι βέβαια
για μένα που από κει

θα μ' έδιωχναν πάλι. Αλλά γιατί
δε θ' άκουγα τα βήματα της βροχής
που μ' έκαναν να ελπίζω πως
έρχεται ο Κύριός μου.

Η ελληνική ποίηση ανθολογημένη,
τόμ. 5, επιμέλεια Μ. Αυγέρης, Μ.Μ.
Παπαϊωάννου, Θ. Σταύρου, Κυψέλη

Ερωτήσεις

1 Σχολιάστε τον πρώτο στίχο του ποιήματος. Τι σημαίνει η φράση «καρδιά σκύλου»;

2 Στο πρόσωπο του αφηγητή συγχέονται σκόπιμα τα χαρακτηριστικά ανθρώπου και σκύλου. Μπορείτε να τα εντοπίσετε;

3 Σε ποια σημεία του ποιήματος-παράπρονου διαφαίνεται κάποια αισιόδοξη αγωνιστική διάθεση;

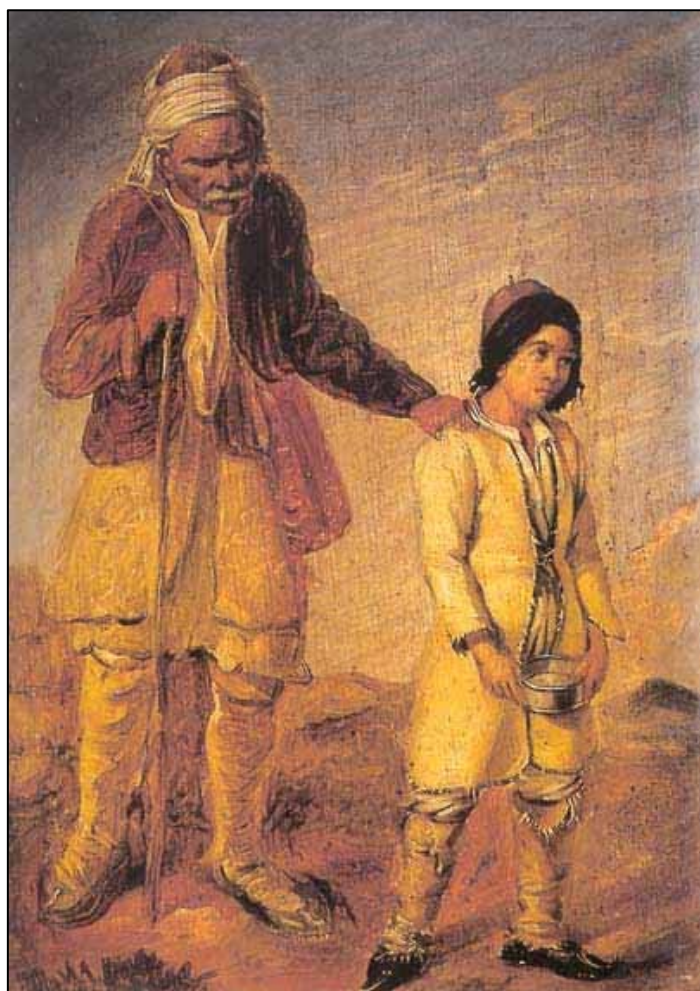
4 Τι σημαίνουν οι φράσεις «σκυλία ζωή» και «πάω σαν το σκυλί στ' αμπέλι»; Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται; Βρείτε κι άλλες ανάλογες εκφράσεις με ζώα.

Διαθεματικές εργασίες

1 Συγκεντρώστε πληροφορίες για το κοινωνικό φαινόμενο των εγκαταλειμμένων και περιθωριοποιημένων ατόμων, ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα (άνθρωποι που κοιμούνται σε παγκάκια, ζητιάνοι κ.ά.). Απευθυνθείτε στα ειδικά γραφεία του δήμου της περιοχής σας και πληροφορηθείτε για τα προγράμματα πρόνοιας και στήριξης αυτών των ανθρώπων.

2 Υπάρχει τελευταία στη χώρα μας αυξανόμενη ευαισθητοποίηση

**στο θέμα των αδέσποτων σκύλων.
Βρείτε και διαβάστε το Νόμο
3170/2003 που αφορά την
προστασία τους, και ανταλλάξτε
μέσα στην τάξη απόψεις γύρω από
το θέμα αυτό.**

**Διονύσιος Τσόκος,
*Μικρός οδηγεί τυφλό***

Ελένη Σαραντίτη

Όπως τα βλέπει κανείς...

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα Κάποτε ο κυνηγός..., στο οποίο η συγγραφέας Ελ. Σαραντίτη πραγματεύεται το θέμα τον επαναπατρισμού των Ελλήνων που ζούσαν στην Ανατολική Ευρώπη, στηλιτεύοντας τα ρατσιστικά και ξενοφοβικά σύνδρομα της ελληνικής κοινωνίας. Η νεαρή ηρωίδα, η Ευρυδίκη, Ελληνίδα από την Τασκένδη, εγκαθίσταται με την οικογένειά της σε αγρόκτημα της Θεσσαλίας, όπου δουλεύουν εργάτες οι γονείς της. Ο Σωτήρης, ο γιος των ιδιοκτητών, είναι ερωτευμένος μαζί της, η ίδια όμως

είναι επιφυλακτική καθώς έχει βιώσει την απόρριψη και τον κοινωνικό αποκλεισμό από τους ντόπιους συμμαθητές της. Στο απόσπασμα παρουσιάζονται οι δύο διαφορετικοί κόσμοι, των ντόπιων και των οικονομικών προσφύγων, και προβάλλεται η σύγκρουση των διαφορετικών αντιλήψεων για την αξία των ανθρώπων.

Η μοναξιά δε με είχε απασχολήσει ποτέ. Δεν είμαι μοναχική. Κανείς μας. Ή μάλλον λιγάκι η μάνα μας, λίγο πιο συγκεντρωμένη μέσα της, αλλά και πάλι, όχι, όχι ότι αγαπά να 'ναι μόνη, απλώς πιο λιγομίλητη από μας, πιο κλειστή, πιο διστακτική. Στη μοναξιά δεν είχα εμβαθύνει, δεν τη λογάριαζα, δε με είχε πλησιάσει και γι' αυτό δεν τη φοβόμουν. Ούτε που τη

σκεφτόμουν. Η μοναξιά όρμησε μέσα μου από τη στιγμή που αντίκρισα τον Σωτήρη. Ήρθε και με ξάφνιασε. Και πώς όχι;

Ήμαστε πάλι στην ντάπια.* Απόγευμα και τα πουλιά δε σώπαιναν. Βαστούσαν το τραγούδι τους μέχρι να σκοτεινιάσει. Έκανε κρύο και περπατούσε με τα χέρια σφιχτοδεμένα. Αμίλητοι. Κάποια στιγμή τον αισθάνθηκα να σταματά, τον αισθάνθηκα να μου σφίγγει περισσότερο τα χέρια και να με κοιτάζει.

«Άσε με να σε δω. Άσε με να σε δω λιγάκι παραπάνω. Να σε χορτάσω».

«Κοίτα να δεις. Κι εγώ θέλω να σε βλέπω περισσότερο. Η αλήθεια είναι αυτή. Και την ξέρεις. Και οφείλεις επίσης να ξέρεις ότι δεν είναι

*ντάπια: πολεμίστρα

οι ασχολίες, η μελέτη, οι υποχρεώσεις στο σπίτι που με κάνουν διστακτική. Γιατί είμαι διστακτική. Ή μάλλον φοβισμένη. Τουλάχιστο να μη βρισκόμαστε μέσα σε πολύ κόσμο. Ο κόσμος παρακολουθεί. Και σχολιάζει». «Γνωστό». «Αλλά δεν ξέρεις ότι στην εκδρομή στα Μετέωρα ήμουν μόνη μου όλη την ημέρα. Και δεν είχα τι να κάνω και είδα όλα τα ιερά κειμήλια και όλα τα έργα τέχνης, δυο και τρεις φορές το καθένα. Και μετά την ομαδική ξενάγηση πήγα μοναχή μου στο πωλητήριο με τα εργόχειρα και τις εικονίτσες, στη Μονή του Αγίου Στεφάνου, και καθόμουνα με τις ώρες κάνοντας τάχα ότι ψάχνω, ότι εξετάζω τις βελονιές, τα χρώματα, ώρες, τόσο που άρχισε να με κοιτά λοξά η υπεύθυνη μοναχή, και στενοχωριόμουν γιατί δεν είχα και τα μέσα για

ν' αποκτήσω τίποτε από αυτά που τάχαμου με είχαν αφήσει κατάπληκτη, ώσπου ανάσανα σαν είδα στο τέλος το κουτάκι με τους σελιδοδείκτες, ένα σελιδοδείκτη μπορούσα ν' αγοράσω, τι στο καλό. Έτσι ωραία πέρασα στην εκδρομή και δεν πρόκειται να ξαναπάω. Ποτέ. Κι έτσι περνώ τις μέρες μου και στο σχολείο. Μόνη. Αλλά αυτό δεν είναι μοναξιά. Ή τουλάχιστο δε με στενοχωρεί. Το έχω χωνέψει. Και σαν θες να ξέρεις, με το δίκιο τους. Ήρθα ουρανοκατέβατη. Με θεωρούν και σπασίκλα. Και μονόχνητη. Διαδόθηκε δε, δεν ξέρω από ποιον, δε λέω από την αδελφή σου, μπορεί κι από κανέναν εργάτη, διαδόθηκε λοιπόν στο σχολείο ότι μένουμε σε στάβλο. Στους στάβλους σας. Στην αρχή, όταν περνούσα δίπλα από μια συγκεκριμένη παρέα, άσε

καλύτερα, άκουγα κάτι βελάσματα επιδεικτικά. “Μεεεε”, έκαναν. Ή χλιμίντριζαν. Όχι. Μη με διακόπτεις. Αυτά σταμάτησαν. Πάνε. Φρόντισα εγώ γι’ αυτό. Αλλά η πίκρα μένει. Και η υποψία. Ή μάλλον η βεβαιότητα ότι εδώ, σε τούτο τον τόπο, η δική μας οικογένεια περισσεύει. Χα! Λες και τους τρώμε το ψωμί. Ή τους στεκόμαστε εμπόδιο στην πρόοδο των παιδιών τους. Ή τελοσπάντων είμαστε απολίτιστοι που βρομίζουμε το χώρο. Ή τον μιαίνουμε. Ε, καλά. Δεν είναι όλοι έτσι, μα εγώ έτσι τους βλέπω. Φουρκίζομαι, γι’ αυτό. Αγανακτώ. Θα μου πεις: ανεργία. Α, ναι. Που πλήττει φοβερότερα τους ξένους. Αλλά εμείς δεν είμαστε ξένοι. Πιο Έλληνες δε γίνεται. Σπαρταρούσαμε όλα αυτά τα χρόνια για την πατρίδα. Οι γονείς μου δηλαδή. Και προπαντός η γιαγιά. Δες τηνε

τώρα. Ένα κουβαράκι γίνεται σιγά σιγά, ένα κουβαράκι που μαζεύεται, όλο μαζεύεται. Στο τέλος δε θ' απομείνει τίποτα. Ούτε το παράπονο της. Αχ και να μπορούσα. Αχ και να μπορούσα να τους καλυτερέψω τη ζωή. Κάπως να τους βοηθήσω...»

«Μα τους βοηθάς, έτσι δεν είναι; Μη βλέπεις που δε γνωριζόμαστε καιρό. Εγώ σ' ένιωσα. Κατάλαβα ποια είσαι. Είναι σαν να σας γνωρίζω χρόνια. Όλους. Κι είμαι περίεργος να συναντήσω τον πατέρα σου. Πολύ περίεργος. Χτες βράδυ ρωτούσα τη μητέρα μου γι' αυτόν. “Α, ένας κύριος. Και η γυναίκα του, κυρία κι αυτή. Μην κοιτάς που ξεπέσανε έτσι...”, μου είπε. Κι εγώ της είπα “Δεν είναι ξεπεσμός αυτός, ρε μάνα. Μια φάση είναι. Μια κατάσταση μεταβατική. Θα περάσει. Θα τακτοποιηθούν οι άνθρωποι.

Ξεπέφτει κανείς μόνο άμα χάνεται η ανθρωπιά του. Και το κουράγιο του”. Έτσι δεν είναι, Ευριδίκη;»

«Έτσι έλεγα μέχρι τώρα. Από χτες δεν ξέρω τι να πω. Χτες, ξημερώματα, μου φάνηκε σαν ν’ άκουσα αναφιλητά. Σιγανά. Κρυμμένα. Σηκώθηκα. Είπα θα ’ναι κανένα από τ’ αδέρφια μου. Το παθαίνει κάπου κάπου ο Σταύρος. Βλέπει εφιάλτες. Λέω ας πάω να τον ησυχάσω. Δεν ήταν ο Σταύρος. Ο πατέρας μου ήταν. Καθότανε στο σκαμνάκι δίπλα στο τζάκι και τρανταζόταν. Καμπούριαζε, προσπαθούσε να κρύψει τους λυγμούς του. “Τι θέλεις εδώ εσύ;”, μ’ αγρίεψε. Κι εγώ πισωπάτησα. Έφυγα. Συναισθάνθηκα τη θλίψη του. Και την ντροπή του. Πήγα και κουκουλώθηκα και δεν ξανακοιμήθηκα. Άλλωστε σε λίγο ο πατέρας έφυγε. Άκουσα την πόρτα της

κουζίνας ν' ανοίγει. Ήξερα. Θα έπι-
νε ένα τσάι και θα 'φευγε για το κτή-
μα. Όσο γι' αυτό το κουράγιο, αυτή
την ανθρωπιά που είπες, θαρρείς
και μπορεί να κρατήσει για πάντα;»

«Δεν ξέρω. Λυπάμαι. Στενοχω-
ριέμαι πολύ να σ' ακούω. Όλα αυτά.
Και για τον πατέρα σου. Και για το
σχολείο, τη στάση των συμμαθητών
σου δηλαδή». «Α, όσο γι' αυτό, δε
βαριέσαι... Τον πατέρα μου νοιάζο-
μαι. Κι αν με καταλαβαίνεις, αν
μπορείς να συμεριστείς, μη μου
ξαναπροτείνεις ζαχαροπλαστεία και
κεράσματα στο κέντρο. Άκου κι εμέ-
να. Θα σε τρελάνουν στις συμβου-
λές. Στις συστάσεις. Ιστορίες. Άκου
με. Θα 'χουμε ιστορίες».

Δε με άκουσε. Μα και να με άκου-
γε πάλι δε θα μπορούσαμε ν' απο-
φύγουμε ορισμένες δύσκολες κατα-
στάσεις. Τα πρόλαβε όλα η αδελφή

μου. Την ίδια κιόλας νύχτα φαίνεται, γιατί δεν είχε καλά καλά μεσημεριάσει και είχαμε επισκέψεις. Η μάνα του. Με το τζιπ. Και τα σκυλιά. Κι ένα κουτί γκοφρέτες. Όταν την άκουσε η γιαγιά, βγήκε από το παράσπιτο όπου καταγινόταν με την καθημερινή λάτρα. Έλειπε στη δουλειά η μάνα μου. Έλειπε κι ο πατέρας. Όλοι λείπαμε εκτός από τη γιαγιά. Και η γιαγιά, σαν κάτι να κατάλαβε,

Περικλής Πανταζής
Γυναίκα που πλέκει

σαν να διαισθάνθηκε κάτι, περίμενε πανέτοιμη. Α, έχει περάσει του κόσμου τα βάσανα η γιαγιά μου, τα ξυπόλυτα πόδια της έχουν σημειώσει πόλεις και χωριά, έχουν ματώσει στα σύνορα του κόσμου. Τα δάκρυα της θ' αρκούσαν να ποτίζεται ένας ολόκληρος τριανταφυλλόκηπος. Γι' αυτό σηκώθηκε, έβγαλε την ποδιά της, στερέωσε καλά τις φουρκέτες στον κότσο της, χαμήλωσε τη φωτιά και στήθηκε στην πόρτα. Ούτε πιο μέσα ούτε πιο έξω, κι άμα παρουσιάστηκε η Ερασμία, της χαμογέλασε ευγενικά: «Καλώς εκοπιάσατε. Περάστε δίπλα να σας ψήσω καφεδάκι. Ή μήπως θέλετε πορτοκαλάδα; Για γλυκό δε λέω, φοβάμαι, ώρα που 'ναι, μη σας κόψει την όρεξη...»

Κι εκείνη δεν πλησίασε. Ούτε και κατέβασε τα σκυλιά, αν και τα

καημένα θορυβούσαν, κάτι ζητούσαν. Μια στιγμή μάλιστα σήκωσε το χέρι της καταπάνω τους, φοβερίζοντάς τα. Δεν τα χτύπησε όμως, α, όλα κι όλα, δείχνει να τ' αγαπά, το σωστό να λέγεται. Μα δε ζύγωσε προς τη γιαγιά, στάθηκε κοντά στην πόρτα του αυτοκινήτου που την είχε κλείσει με πάταγο.

«Γεια σου, κυρα-Ανάστα. Δε θα κάτσω, περαστική είμαι. Μεσημέριασε. Όχι, δε θα πάρω τίποτα. Όσο για την όρεξη, ας είναι καλά ο γιος μου με την εγγονή σου. Μου την έκοψαν... Μια και καλή».

«Τι λέτε τώρα, κυρία Ερασμία μου. Με ποιο τρόπο μπορούν να σας κόψουν την όρεξη δυο παιδιά; Και μάλιστα χρυσά παιδιά... Α, όλα κι όλα, από τα προχτές που ήταν εδώ ο Σωτήρης σας έχω να το λέω. Λαμπρό παλικάρι. Να το χαίρεστε.

Και τι συσταζούμενος* νέος, και τι σεβαστικός!...»

«Καλοσύνη σου, κυρα-Ανάστα. Καλά τα λες. Χρυσό παιδί, μόνο να, λιγάκι εύπιστος. Και λυπησιάρης. Λυπάται εύκολα τον άλλο. Και καταδεκτικός. Τι να σου πω. Αφού να σκεφτείς δε θέλει να φάει αν δεν καθίσει και η υπηρεσία μας στο τραπέζι. Αν είναι δυνατόν. Ε, εκεί έχουν γίνει ορισμένοι καβγάδες, αλλά δεν του πέρασε βέβαια. Ε, όχι. Όχι και να εξομοιωνόμαστε και τόσο. Δε λέω, καλή και η δημοκρατία, και η οικογένεια μου ανέκαθεν ψήφιζε Κέντρο, αλλά πρέπει να τηρούμε και τις αποστάσεις...»

«Όπως τα βλέπει κανείς, κυρία Ερασμία μου, όπως τα βλέπει και

*** συσταζούμενος: σεμνός, ντροπαλός**

τα ζει. Εμείς εκεί δεν ξέραμε από αποστάσεις. Δε μας άρεσαν. Αλλιώς... Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο ήταν ο γιος μου. Και ερευνητής. Και έγραφε και βιβλία. Μα ξέρεις ποιος ήταν ο καλύτερος του φίλος, ο φίλος της καρδιάς του; Ο Μεμάς. Οικοδόμος. Από την Κεφαλονιά. Είχαν περάσει δίπλα δίπλα τα χρόνια της νιότης και δέθηκαν, κι όταν ερχόταν ο Μεμάς σπίτι μας, χοροπηδούσαν γύρω του τα παιδιά. Όλοι χαιρόμαστε. Είχε πάντα στην τσέπη του μια φουσαρμόνικα, την έτριβε στο μανίκι του σακακιού του κι άρχιζε. Αχ, Παναγίτσα μου, τραγούδια... Αχ, αδελφοσύνη... Μα να μη σε κρατάω όρθια, κυρία Ερασμία. Κόπιασε λιγάκι...»

«Όχι. Έχω δουλειά. Θα με ψάχνουν. Κοίτα, κυρα-Ανάστα, έχω κάτι να σου πω, κάτι που δε θα

ξέρεις, αν και θα 'πρεπε. Τι στο καλό, έτσι τα ξαμολάνε σήμερα τα κορίτσια; Τελοσπάντων, καθένας και το δικό του καπέλο. Πάντως έχετε το υπόψη σας: ο Σωτήρης μου έχει πολλά χρόνια μπροστά του ώσπου να τελειώσει σπουδές, στρατό, υποχρεώσεις, ν' αρχίσει καριέρα. Το λέω σ' εσένα που δείχνεις γυναίκα λογική κι όπως πρέπει. Διαφορετικά τι ξέρουν τα παιδιά;»

«Να σας πω, κυρία. Δεν κατέχω γιατί μου μιλάτε έτσι για το παιδί σας. Γιατί το ντροπιάζετε έτσι. Τι είναι; Κανένα νιάνιαρο; Κι αν σας άκουγε; Έπειτα τι θαρρείτε κι είμαστε; Δεν έχουμε την περηφάνια μας; Την ανθρωπιά μας; Αχ, κυρία Ερασμία μου, ο Θεός σκάλες ανεβάζει και σκάλες κατεβάζει. Είναι να μην τα δίνει. Αλλιώςτικά...

Κι ο αυτοκράτορας της Ιαπωνίας να 'σαι δε γλιτώνεις. Και συμπαθάτε με, τι ήταν αυτό που είπατε πρωτύτερα, ότι τάχαμου εμποδίστηκε η όρεξη σας από τα παιδιά; Παιδιά είναι, κυρία μου, μην τα συνερίζεστε. Καλοπαίδια μάλιστα. Και για το παλικάρι σας εσείς ξέρετε... μα για την εγγονή μου; Ούτε στους ουρανούς. Ούτε στους ουρανούς δεν υπάρχουν τέτοιοι άγγελοι. Το λοιπόν μη χολοσκάτε. Κι αν ο δικός σας ο Σωτήρης έχει χρόνια μπροστά του ως να τον λογαριάσετε για άντρα, η δική μας η Ευρυδίκη χρειάζεται τα διπλά. Όχι τόσο για να ωριμάσει – ώριμη είναι από μικρό παιδί – όσο γιατί πρέπει να παλέψει πολύ παραπάνω από το γιόκα σας, ας είναι καλά το παλικάρι και το χαίρεστε. Τώρα, αν τα ξαμολάνε σήμερα τα κορίτσια,

εσείς κορίτσι έχετε, θα ξέρετε κάτι το λοιπόν...»

«Το κορίτσι το δικό μου δε συχνάζει νύχτα στις ερημιές με το γιο του αφεντικού μας...»

«Μα σάμπως έχετε αφεντικό... Αφεντικά είσαστε οι ίδιοι. Όχι πως δεν είναι ο καθένας μας αφεντικό, τουλάχιστο στον εαυτό του. Κι από τη μεριά μας, κυρία Ερασμία, να μη νοιάζεστε. Εμείς άλλα σχεδιάζουμε, να, όπως να ξεπεταχτούν τα παιδιά, να στρώσει η κατάσταση για το γιο και τη νύφη μου, να πάρουν καλά εφόδια τ' αγγόνια μου, να 'χουμε και την υγείά μας, γιατί δε σας το κρύβω, παρακουράζονται τα παιδιά μου. Κι ήταν αμάθητα σε τέτοιες δουλειές. Τελοσπάντων. Όπως τα βρίσκει κανείς. Κι όπως τα ορίζει Εκείνος από ψηλά... Τώρα να με συμπαθάτε, αν δε θέλετε να

περάσετε να σας τρατάρω, κι αν είσαστε που λέτε βιαστική, εγώ λέω να μπω μέσα να συνεχίσω τις δουλειές. Α κι αυτές... Τελειωμό δεν έχουν», είπε η γιαγιά κι είχε ένα χαμόγελο στο πρόσωπο της, που όμως δεν έβγαινε από την καρδιά. Ένα χαμόγελο σαν της μάσκας. Η άλλη δε χαμογέλασε καθόλου, περίμενε να τελειώσει η γιαγιά, πατώντας μια στο ένα πόδι, μια στο άλλο, κι έπειτα, σαν να θυμήθηκε ξαφνικά τις γκοφρέτες που κρατούσε τόση ώρα στα χέρια της, τις έτεινε αμίλητη στη γιαγιά μου κι έβαλε μπρος, τραντάζοντας τ' αυτοκίνητο, ταρακουνώντας και τα σκυλιά.

Ε. Σαραντίτη, *Κάποτε ο κυνηγός...*,
Καστανιώτης

Ερωτήσεις

1 Πώς αντιμετωπίζουν την Ευρυδίκη οι συμμαθητές της και σε ποιους λόγους νομίζετε ότι οφείλεται η συμπεριφορά τους; Ποια είναι η δική σας γνώμη γι' αυτήν τη στάση τους;

2 Χαρακτηρίστε την κυρα-Ανάστα από τη θέση που παίρνει απέναντι στην προσβλητική κυρία Ερασμία.

3 Στο διάλογο ανάμεσα στις δύο γυναίκες συγκρούονται δυο διαφορετικές αντιλήψεις για την αξία των ανθρώπων. Σε ποια σημεία δίνει έμφαση η κάθε πλευρά και με ποια συμφωνείτε εσείς;

4 «...πρέπει να παλέψει πολύ παραπάνω από το γιόκα σας...»: Εξηγήστε τι εννοεί η κυρα-Ανάστα με αυτήν τη φράση. Γιατί η

Ευρυδίκη πρέπει να παλέψει περισσότερο;

5 Συγκρίνετε την ηρωίδα του αποσπάσματος με την ηρωίδα από το κείμενο *Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακρύς* της Μαρούλας Κλιάφα. Ποιες ομοιότητες βρίσκετε;

Διαθεματική εργασία

Αναζητήστε σε λογοτεχνικά βιβλία (π.χ. *Η τιμή και το χρήμα* του Κωνσταντίνου Θεοτόκη) και σε ταινίες το θέμα του έρωτα ανάμεσα σε ανθρώπους διαφορετικών κοινωνικών τάξεων. (Οι παλιές ελληνικές ταινίες το αξιοποίησαν ιδιαίτερα.) Πού εστιάζονται οι δυσκολίες και ποια είναι η συνηθισμένη λύση του προβλήματος;

ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ

Γεννήθηκε το 1943 στη Νεάπολη Λακωνίας. Σπούδασε Αγγλικά και Βιβλιοθηκονομία· εργάστηκε στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) και σε εφημερίδες ως βιβλιοκριτικός. Έχει γράψει διηγήματα και μυθιστορήματα για ενηλίκους (*Τα δέντρα που τα λένε Ντίβι-Ντίβι, Ιστορίες με ταξίμετρο, Ο κάβος του Αγίου Αγγέλου κ.ά.*) και για παιδιά (*Οι θεατρίνοι, Ο κήπος με τα αγάλματα, Ιόλη ή τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι κ.ά.*). Για το βιβλίο *Κάποτε ο κυνηγός...* τιμήθηκε το 1997 με το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας.

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ ΤΑ ΖΩΑ

**Αχιλλέας Δρούγκας,
Άλογα στη θύελλα**

**ΤΑ ΖΩΑ, ΑΓΡΙΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑ,
κατοικίδια ή ελεύθερα στη φύση,
προσφέρουν στον άνθρωπο
βοήθεια, προστασία, συντροφιά,
τροφή· εκείνος, από την πλευρά
του, ανταποδίδει με την αγάπη, το
σεβασμό και τη φροντίδα του. Η
σωστή συμπεριφορά των
ανθρώπων προς τα ζώα αποτελεί
στις μέρες μας ένδειξη πολιτισμού·
γι' αυτό πολλές οργανώσεις
προστατεύουν τα δικαιώματα των
ζώων. Τα κείμενα που
περιλαμβάνονται στην ενότητα
έχουν κεντρικό θέμα τους αυτήν
ακριβώς την παρουσία των ζώων
στη ζωή των ανθρώπων και
εξετάζουν τις σχέσεις που
αναπτύσσονται στο πλαίσιο της
συνύπαρξης και συμβίωσης τους
με αυτούς.**

Ανδρέας Καρκαβίτσας

Το μνήμα της μάνας

Το ακόλουθο διήγημα του Ανδρ. Καρκαβίτσα έχει κεντρικό θέμα την αυτοθυσία μιας γαϊδουρίτσας. Η μητρική στοργή για το πουλάρι της που κινδύνευε έγινε αιτία να χάσει η ίδια τη ζωή της. Ο συγγραφέας αξιοποιεί λογοτεχνικά ένα συμβάν από το βασίλειο των ζώων για να προβληματίσει και να καλλιεργήσει την ευαισθησία των αναγνωστών του. Παράλληλα, δημιουργεί ένα εξωπραγματικό σκηνικό όπου τα ζώα μιλούν και επικοινωνούν μεταξύ τους, ώστε να γνωρίσουμε, σε δεύτερο επίπεδο, τις ιδιότητές τους.

Είχαν θερίσει πια, και οι χωρικοί άφηναν ελεύθερα στην εξοχή τα ζώα τους να βόσκουν νύχτα μέρα, βόδια και άλογα μαζί.

«Εμείς να μην αφήσομε έξω τη γαϊδουρίτσα μας», είπε η Σμαράγδα στον άντρα της το χαλκιά,* το Ζαφείρη τον Τσιρίμπαση.

«Όλος ο κόσμος τ' αφήνει έξω γιατί εμείς όχι;»

«Οι άλλοι, αν πάθουν τίποτα, έχουν ν' αγοράσουν κι άλλα. Εμείς; Πέρσι θυμάσαι που μας ψόφησε το μουλάρι, χρεωθήκαμε για να πάρουμε τη γαϊδουρίτσα. Έχει και το πουλαράκι της και δεν κάνει να μείνει έξω. Ποιος ξέρει αν κανένας λύκος δεν τη βρει αδύνατη και μας τη φάει».

«Λύκος!... Πού βρέθηκε λύκος;»

*χαλκιάς: χαλκωματάς, σιδεράς

**«Ναι· στου Λάλα έκοψε*
κάμποσα πρόβατα κι έπνιξε μια
φοράδα».**

**«Ε, τόσο μακριά μπορεί· μα στο
χωριό μας χρόνια τώρα που δε
φάνηκε».**

**Πού να ήξερε ο Τσιρίμπασης
πως ο λύκος μπορεί να βραδιάσει
στη Ρούμελη και περνώντας το
γεφύρι του Ισθμού να ξημερωθεί
στα βουνά του Μοριά!**

**Αλήθεια, το χωριό που ονόμασε
η Σμαράγδα, το ρήμαξαν δυο λύκοι.
Είχαν βγει συντροφιά να κυνηγή-
σουν. Κρύβονταν την ημέρα στο
δάσος ή σε καμιά απόμερη σπηλιά
και τη νύχτα ρίχνονταν στα κοπά-
δια. Ώσπου να πουν: «λύκος τρι-
γυρνάει στις στάνες μας», ούτε λύ-
κος φαινόταν ούτε τ' αχνάρια του.**

***έκοψε: σκότωσε**

Σ' ένα βουνό οι δύο λύκοι την ώρα που σκοτείνιαζε απάντησαν μια αλεπού. Ήταν βιαστική, μα κοντοστάθηκε και τους κοίταξε. Την κοίταξαν κι εκείνοι φιλικά, σαν να της έλεγαν πως είναι ξένοι και δεν ξέρουν πού έχει καλό κυνήγι. Η αλεπού οσμίσθηκε* τριγύρω και σταμάτησε κάπου το κεφάλι της, σαν να τους έδειχνε κάτι σπουδαίο. Έπειτα τους έριξε μια ματιά κι έγινε άφαντη. Οι λύκοι κατάλαβαν τι ήθελε να τους πει:

«Πιο εύκολα θα κυνηγήσετε στου Τάση τη στάνη. Σκυλιά δεν έχει, και ο τσοπάνης αγαπά τον ύπνο. Είχε κάμπουσες κότες και της πήρα όλες τη μια με την άλλη».

Οι δυο λύκοι προχώρησαν. Πήγαιναν σκυμμένοι στη γη με τα

*οσμίσθηκε: μύρισε

ποδάρια τους ανοιχτά, σα να
πηδούσαν κι όχι να περπατούσαν.
Τα ρουθούνια τους ήταν υγρά και
μύριζαν το χώμα και τον αέρα από
μακριά. Τα αυτιά τους άκουαν και
τον παραμικρό ήχο· η μακριά και
φουντωτή ουρά τους ήταν μισοση-
κωμένη, για να μην κάνει θόρυβο
στα κλαριά και στα χορτάρια. Όπως
ήταν σταχτόμαυρη, μακριά και
πυκνή η τρίχα τους, καθένας θα
τους έπαιρνε για τσοπανόσκυλα.
Έφτασαν έτσι σ' ένα ψήλωμα* και
στάθηκαν να ιδούν πριν να βγούνε
στ' ανοιχτά. Αποκεί πότε κοίταζαν
γύρω, πότε κοίταζε ο ένας τον άλλο
σαν να κρυφομιλούσαν.

Η αστροφεγγιά φώτιζε τη στάνη
σαν ημέρα. Ο ουρανός ήταν βαθιά
γαλανός. Ο γαλαξίας τον εχώριζε

*ψήλωμα: ψηλή τοποθεσία

τον ουρανό στη μέση σαν
απέραντο ασημόστρωτο ποτάμι.

Μέσα στο μαντρί τα πρόβατα
πλαγιασμένα καταγής, το ένα κοντά
στο άλλο, φαίνονταν σα μεγάλη
φλοκάτα απλωμένη στην αστρο-
φεγγιά. Η πόρτα του μαντριού ήταν
κλειστή, δεξιά κι αριστερά γυάλιζαν
οι μεγάλες πέτρες, που κάθονται οι
τσοπάνηδες την αυγή και αρμέ-
γουν. Απάνω στα ξύλα φαίνονταν
οι ξύλινες καρδάρες* ανάποδα σαν
καπέλα στραβοβαλμένα. Παραέξω
σε δυο διχαλωτά ξύλα κρεμόταν το
μαύρο λεβέτι* που έβραζαν το γάλα.
Και βαθιά μέσα στο μαντρί ξεχώριζε
η καλυβούλα του τσοπάνη με τη
στρογγυλή μικρή πορτούλα της, σα
μεγάλο μάτι ορθάνοιχτο. Φωνή, μι-

*καρδάρες: δοχεία για το άρμεγμα
του γάλακτος *λεβέτι: καζάνι

λιά, τίποτα. Μόνο κάπου κάπου ένα κουδουνάκι ξυπνούσε τη νύχτα με τη φωνίτσα του: ντιν! ντιν! ντιν! ...

Τέλος οι δύο λύκοι σηκώθηκαν, οσμίσθηκαν το δρόμο, και πλησίασαν πάλι τα κεφάλια τους να συνεννοηθούν ήθελαν να ειπούν στη γλώσσα τους να μην έχουν εμπιστοσύνη στα λόγια της αλεπούς, να ριχτεί ο ένας στο μαντρί, και αν τύχει να είναι σκυλιά, να τα βάλει μαζί τους. Έτσι ο άλλος θα κατορθώσει ν' αρπάξει ένα πρόβατο, θα πάρει τη ρεματιά και θα βγει στο Γεροντόβραχο. Εκεί ν' ανταμώσουν να το φάνε. Έπεσαν έπειτα χάμω κι άρχισαν να σέρνονται κατά το μαντρί. Τόσο απαλά σέρνονταν, που ούτε λιθάρι κυλούσε, ούτε ξύλο σάλευε στο πέρασμα τους. Μα με όλη την προφύλαξη ακούστηκε κάποιο

τρίξιμο στο μαντρί. Εκείνος που προχωρούσε λίγο εμπρός γύρισε και κοίταξε για τελευταία φορά το σύντροφο του. Ήθελε να του ειπεί: «Ψέματα μας είπε η ξαδέρφη μας η αλεπού... Όπως είπαμε».

Και αμέσως τινάχτηκε στα λιγνά ψηλά πόδια του, λύγισε το κορμί του, τέντωσε ίσα εμπρός το λαιμό του και το κεφάλι του χώθηκε σα σφήνα στο σκοτάδι. Την ίδια στιγμή δύο στρογγυλοί και μαλλιαροί ίσκιοι όρμησαν από το μαντρί και με φοβερά γαβγίσματα ρίχτηκαν απάνω του. Εκείνος το έβαλε στα πόδια.

Ο άλλος λύκος πήδησε στο μαντρί και πριν καλά να τον νιώσουν τα πρόβατα, άλλου ξέσκισε την κοιλιά, άλλου έσπασε τη ραχοκοκαλιά. Εκείνα πετάχτηκαν από τον ύπνο τρομαγμένα και

στριμώχτηκαν το ένα κοντά στο άλλο. Στην άλλη άκρη του μαντριού, όσα μπόρεσαν πήδησαν το φράχτη και σκόρπισαν στο σκοτάδι. Τα περισσότερα στάθηκαν εκεί τρέμοντας, με το κεφάλι κρυμμένο στα πόδια το ένα του άλλου. Ο λύκος, άμα χόρτασε από αίμα, άρπαξε ένα πρόβατο στα δόντια του, πήδησε το μαντρί και πήρε τη ρεματιά.

Στο μεταξύ ξύπνησε ο βοσκός, άρπαξε τ' όπλο του και άρχισε να πυροβολεί. Πυροβολούσε στον αέρα και φώναζε δυνατά, για να δώσει είδηση και στ' άλλα μαντριά. Δεν άργησε ν' ακουστούν και αποκεί άλλες τουφεκιές, φωνές και γαβγίσματα. Τα βουνά αντιλαλούσαν γύρω.

Καθώς έτρεχε ο λύκος, έξαφνα είδε μαύρον ίσκιο να κατρακυλά από το βουνό κι ένιωσε το ζεστό

χνότο ενός σκύλου να του καίει την πλάτη. Χωρίς να θέλει, παράτησε καταγής το πρόβατο κι εξακολούθησε να τρέχει με πιο ανοιχτά πηδήματα. Όσο όμως κι αν έτρεχε δεν άργησε να αισθανθεί στα πίσω πόδια του άγριες δαγκωματιές.

Τέλος, έπειτα από πολλά κατόρθωσε να ξεφύγει και να φτάσει στο Γεροντόβραχο. Έμεινε εκεί κάμποσες ημέρες, ώσπου να γιάνουν οι πληγές του. Αναγκάστηκε να τρέφεται με σκουλήκια. Του κάκου περίμενε το σύντροφό του.

Έπειτα, μόλις ένωσε πως μπορούσε να περπατήσει, βγήκε πάλι στο κυνήγι. Στις ρεματιές έκανε ακόμη ζέστη· άρχισε κι ανέβαινε στα ψηλά. Κάτι όψιμα* λαγουδάκια κι ένα κατσικάκι που έμεινε πίσω από τη συντροφιά του, τον έθρεψαν στο δρόμο και τον

εδυνάμωσαν. Καθώς βγήκε σε μια
ράχη, μύρισε ψοφίμι. Τα όρνια που
είδε συναγμένα στο ψήλωμα και τα
ρουθούνια του τον οδήγησαν γρή-
γορα σ' έναν κέδρο. Τα όρνια πέτα-
ξαν σκούζοντας, όταν είδαν να πλη-
σιάζει ο λύκος, σαν να θύμωσαν
που τους χάλασε το φαγί τους.
Κοιτάζει και τι βλέπει; Το σύντροφό
του ελεεινό και άθλιο πτώμα· ούτε ο
μισός δεν είχε μείνει.

Έξαφνα βλέπει ένα λαγό. Έτρεξε
να τον κυνηγήσει. Τον έπιασε και
τον έφαγε.

Από βουνό σε βουνό βρέθηκε
μια βραδιά στο λιβάδι που έβοσκαν
τα ζώα του χωριού. Το λιβάδι
ανέβαινε σιγά σιγά σ' ένα βουνό,

*όψιμα: καθυστερημένα, που
γεννήθηκαν αργότερα από τη
συνηθισμένη εποχή

σκεπασμένο μ' έλατα, με κέδρα και πουρνάρια. Κάπου κάπου φούντωναν και μερικές γέρικες βελανιδιές.

Ο λύκος, καθώς είδε τόσα ζώα να βόσκουν στη μοναξιά, στάθηκε· του κεντήθηκε η όρεξη να τα βάλει με τα μεγάλα ζώα.

Έπεσε χάμω και άρχισε να σέρνεται απάνω στην ψηλή και δροσερή χλόη. Σερνόταν ήσυχα σα φίδι, μα, όσο προσεχτικά κι αν πλησίαζε, τα ζώα τον ένιωσαν. Τ' άλογα χλιμίντρισαν ανήσυχα και τα βόδια μούγκρισαν. Και στη στιγμή όλα τ' άλογα μαζεύτηκαν σ' ένα μέρος, έσμιξαν τα κεφάλια τους, σα να ήταν όλα δεμένα σ' ένα στύλο, και με τα κορμιά τους έκαμαν κύκλο. Το ίδιο έκαμαν και τα βόδια. Συνάχτηκαν, έβαλαν στη μέση τα μοσχάρια και τις αδύνατες αγελάδες, κι εκείνα στάθηκαν

ολόγυρα με τα κεφάλια σκυμμένα κάτω και τα κέρατα έτοιμα. Ο λύκος σύρθηκε πρώτα μια δυο φορές γύρω στ' άλογα και δοκίμασε να πηδήσει στη ράχη κανενός. Μα τ' άλογα άρχισαν τέτοιες κλοτσιές με τα πίσω πόδια τους, που για πολλήν ώρα δεν έβλεπες παρά ατσαλένιες οπλές μέσα σε ουρές φουντωμένες. Πού να τολμήσει να πλησιάσει ο λύκος! Σύρθηκε έπειτα γύρω στα βόδια και δοκίμασε μ' ένα πήδημα ν' ανοίξει το λαιμό κανενός. Μα κάθε φορά που δοκίμαζε, αντί το λαιμό έβρισκε εμπρός του κάτι κέρατα μυτερά και δυνατά, έτοιμα να του σκίσουν την κοιλιά.

Μάκρυνε λοιπόν από κει για να συλλογιστεί καλύτερα τι να κάμει. Έξαφνα βλέπει τη γαϊδουρίτσα του Τσιρίμπαση με το πουλαράκι της. Ήταν ξεχασμένη σε κάποιο ψήλω-

μα, και τώρα που ένιωσε τον κίνδυνο έτρεξε τον κατήφορο για να χωθεί ανάμεσα στ' άλογα. Ο λύκος έτρεξε να της κόψει το δρόμο.

Ένα σκυλάκι βρέθηκε συμμαζεμένο σε μια κουφάλα πουρναριού κι έτρεμε από το φόβο του. Μα όταν είδε το λύκο να χυθεί απάνω στη γαϊδουρίτσα, βγήκε κι έτρεξε για το χωριό.

Ο λύκος άρχισε να φέρνει γύρους τη γαϊδουρίτσα, όλο και στενότερους γύρους, να της δείχνει τα δόντια του. Εκείνη στάθηκε

απελπισμένη. Έτρεμε ολόκληρη· αδύνατο να φτάσει στ' άλογα. Ο λύκος έβαλε σημάδι το πουλαράκι και χύθηκε απάνω του. Μα τώρα ήρθε η σειρά της μάνας. Η γαϊδουρίτσα πήρε θάρρος και μπήκε ανάμεσα στο λύκο και το παιδί της. Με τα πίσω πόδια της άρχισε να κλοτσά και με το στήθος της να σπρώχνει το πουλαράκι της στην κουφάλα ενός έλατου. Μα εκείνο δεν τη βοηθούσε καθόλου· έτρεμε κι έστεκε ακίνητο. Πολλές φορές τέντωνε το κεφάλι του περίεργο να ιδεί τι γίνεται πίσω από τη μάνα του. Τέλος η γαϊδουρίτσα κατάφερε να βάλει μέσα το πουλαράκι, έκλεισε με το στήθος της την κουφάλα και με τα πίσω πόδια της έδινε κλοτσιές αδιάκοπα.

Ο λύκος άφρισε από τη λύσσα του. Πολλές φορές κατόρθωσε να

μπήξει τα δόντια του στ' αφύλαχτα πλευρά της γαϊδουρίτσας. Μα στο τέλος έπεσε κάτω από τις κλοτσιές της. Τα αίματα έτρεχαν από τα πλευρά της γαϊδουρίτσας· μα δεν έτρεχαν λιγότερα από το κεφάλι του λύκου. Η άμοιρη μάνα προστάτευε και με το αίμα της το παιδί της.

Έξαφνα ακούστηκαν μακριά βραχνά γαβγίσματα- ήταν ο Αράπης του γύφτου, ένα κατάμαυρο μεγάλο μαντρόσκυλο. Το σκυλάκι που έφυγε από το λιβάδι ήρθε λαχανιασμένο στο σπίτι του Τσιρίμπαση και με τα νοήματα έδωσε να καταλάβει πως η γαϊδουρίτσα τους κινδύνευε.

Ο Τσιρίμπασης κοιμόταν έξω από το σπίτι. Ο Αράπης τον τράβηξε από τα ρούχα, τον ξύπνησε και του έδειξε πως έπρεπε να πάρει το τουφέκι του και να τον ακολουθήσει.

Τον τράβηξε άλλη μια φορά και έτρεξε εμπρός μαζί με το σκυλάκι.

Από τα γαβγίσματα του Αράπη ξύπνησε κι η Σμαράγδα.

«Πάει η γαϊδουρίτσα μου!», είπε.

Ο λύκος στο μεταξύ είχε καιρό να φύγει. Κατάλαβε πως καθώς ήταν κουρασμένος δύσκολα θα γλίτωνε από τα δόντια του Αράπη. Πήρε λοιπόν τον κατήφορο. Μα κι ο σκύλος τον πήρε από κοντά και τον έριξε στο δρόμο του χωριού. Σε μια στροφή τον αντίκρισε ο Τσιρίμπασης και με μια τουφεκιά τον ξάπλωσε κάτω.

Ο Αράπης έτρεξε, τον άρπαξε από το λαιμό, τον εσήκωσε ψηλά, τον τίναξε, κι αφού βεβαιώθηκε πως ήταν νεκρός, τον πήρε κι έτρεξε με χαρά στον αφέντη του.

Στο μεταξύ ξημέρωσε. Από τα γαβγίσματα των σκύλων και τις

φωνές των τσοπάνηδων οι χωρικοί έμαθαν πως φάνηκε λύκος κι έτρεξαν στα χωράφια να ιδούν τα ζώα τους.

Σε λίγο μαζεύτηκαν γύρω από το έλατο. Η γαϊδουρίτσα ζούσε ακόμη, μα το αίμα έτρεχε από τις πληγές. Αγκομαχούσε τόσο θλιβερά, που ράγιζε του καθενός την καρδιά. Μόλις είδε τον Αράπη να σέρνει το λύκο, χάιδεψε με το κεφάλι της το πουλαράκι, έριξε μια ματιά ευχαριστημένη στο σκύλο και ξεψύχησε. Το πουλαράκι δεν είχε πάθει τίποτα, μα δύσκολα κατόρθωσαν να το βγάλουν αποκεί. Τόσο ήταν τρομαγμένο.

Κάποιος είπε με συγκίνηση: «Τέτοια μάνα δεν πρέπει να τη φάνε τα κοράκια κι οι αλεπούδες. Λέω να τη θάψομε».

Όλοι το δέχτηκαν, έσκαψαν ένα λάκκο και την έθαψαν εκεί. Από τότε το μέρος εκείνο έμεινε να λέγεται «Το μνήμα της μάνας».

**Άνθρωποι και ζώα στη νεοελληνική πεζογραφία,
επιμέλεια – ανθολόγηση
Δ. Παπακώστας, Ωκεανίδα**

Ερωτήσεις

1 Στο διήγημα, εκτός από τους λύκους και τη γαϊδουρίτσα (που κατέχουν τους κύριους ρόλους), εμφανίζονται διάφορα άλλα ζώα. Ποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα έχει κάθε ζώο χωριστά;

2 Χωρίστε το κείμενο σε ενότητες και δώστε έναν υπότιτλο στην καθεμία από αυτές.

3 Άνθρωποι εμφανίζονται στην αρχή και στο τέλος του διηγήματος. Βρείτε τα χωρία στα οποία φαίνεται η σχέση τους με τα ζώα, τόσο τα κατοικίδια όσο και τα άγρια.

4 Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο Ανδρ. Καρκαβίτσας έδωσε στο διήγημα έναν τίτλο που παραπέμπει σε ανθρώπινες συνήθειες; Ποιες ανθρώπινες εκδηλώσεις παρουσιάζουν τα ζώα του αφηγήματος;

5 Γράψτε ένα σύντομο δικό σας αφήγημα με ήρωα ένα ζώο.

Διαθεματικές εργασίες

1 Βρείτε μύθους του Αισώπου στους οποίους πρωταγωνιστούν ζώα, όπως αυτά που υπάρχουν στο διήγημα του Καρκαβίτσα. Συγκρίνετε τα χαρακτηριστικά που

τους δίνει ο Αίσωπος με αυτά που καταγράφει ο Ανδρ. Καρκαβίτσας.

2 Διαβάστε σε μετάφραση ή σε διασκευή την κωμωδία *Όρνιθες* του Αριστοφάνη και εξηγήστε τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί ο αρχαίος σατιρικός συγγραφέας τα πουλιά.

**Νικηφόρος Λύτρας,
*Η επιστροφή από την Πεντέλη***

Γρηγόριος Ξενόπουλος

Η γάτα του παπά

Το διήγημα πρωτοδημοσιεύτηκε στο ετήσιο Εθνικόν Ημερολόγιον του Σκόκου, το 1913. Η ιστορία εκτυλίσσεται στη Ζάκυνθο και έχει ως πρωταγωνίστρια τη γάτα του παπα-Ζήσιμου Κλοντηρά. Η γάτα αυτή έχει διαπράξει μια βέβηλη πράξη, ωστόσο ο παπάς την έχει συγχωρήσει επειδή την υπεραγαπά, όχι όμως και η σύζυγός του που απειλεί ότι θα την εξοντώσει αν την επαναλάβει. Στο απόσπασμα που ακολουθεί, παρακολουθούμε την εξέλιξη της ιστορίας.

Πέρασε ήσυχα η εβδομάδα. Η Ψιψίνα σαν να κατάλαβε τη φοβέρα και τη συμβουλή, φυλάχθηκε να μην ξανακάνει «τα ίδια». Την Κυριακήν όμως την αυγή, μόλις σηκώθηκε ο παπα-Ζήσιμος κι έκανε την τουαλέτα του και την πρώτη του προσευχή στην καμαρούλα του, κάποιος του χτύπησε την πόρτα με χέρι βιαστικό και φοβισμένο. Τίποτα καλό δεν προμηνούσε αυτό το κτύπημα! Ο παπάς το φοβήθηκε αμέσως.

«Ποιος είναι;», ρώτησε.

«Εγώ, ο Χρήστος!», αποκρίθηκε η φωνή του κλαμπανάρου.*

«Έμπα μέσα... Τι είναι, παιδί μου;»

*κλαμπανάρος: αυτός που χτυπά την καμπάνα, ο κωδωνοκρούστης

Ο Χρήστος ο κλαμπανάρος
μπήκε στην καμαρούλα χλωμός:

«Πάλε τα ίδια, παπά μου!»

«Ε;»

«Η γάτα, πανάθεμά τη!...»

«Ω, συμφορά μου!...

Στο ίδιο μέρος;»

«Όχι, στην Αγία Πρόθεση...»*

«Ω, μεγάλη συμφορά!... Ω,
μεγάλη αμαρτία!... Ω, κατάρα!... ω,
Θε μου και συχώρεσέ με!... ω!...»

Απελπισμένος, ο παπάς κτυπού-
σε τα χέρια και σήκωσε τα μάτια
προς το ταβάνι, ζητώντας τον
ουρανό. Ο Χρήστος ο κλαμπανάρος
σώπασε μια στιγμή, για να συμμε-

* Αγία Πρόθεση: τραπέζι ή εσοχή
στον τοίχο του Ιερού, βόρεια της
Αγίας Τράπεζας, όπου
τοποθετούνται τα τίμια δώρα για το
μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας

ρισθεί με τα ίδια κινήματα την απελπισία του «αφεντός», κι έπειτα είπε:

«Να πω τση* κυρά-παπαδιάς* να μου δώσει ό,τι χρειάζεται για να παστρέψω,* κι έλα γλήγορα και του λόγου σου να συγυρίσεις και να διαβάσεις την ευχή για το...».

«Όχι, ευλογημένε, όχι!», τον αντίσκοψε ο παπάς με τρόμο. «Εσύ να μην αγγίξεις τίποτα· και να μην πεις λέξη τση παπαδιάς! ούτε τση Σουζάνας,* ούτε κανενός!... Τώρα, τώρα, έρχουμ' εγώ... Θα τα βολέψω... Ωχ, παλιόγατα, τι μου κάνεις!»

Δεν ήταν όμως τόσο εύκολο το βόλεμα, χωρίς να πάρει είδηση το σπιτικό. Κρύβονται τέτοιες «συφορές»;... Νερά, σαπούνια, πανιά,

*τση: της *παπαδιάς: παπαδιάς

*παστρέψω (παστρεύω): καθαρίζω

*Σουζάνα: η κόρη του παπά

ξίδια, κουβαλήθηκαν κρυφά στο Ιερό και το καθάρισμα έγινε από τον παπά και τον κλαμπανάρο, χωρίς υποψία από μέρους της παπαδιάς, που ούτε την ενόχλησαν καθόλου. Αλλά χρειάζονταν και καινούρια στρωσίδια για την Πρόθεση και τα κλειδιά της «μπιανκαρίας»* τα είχε πάντα η παπαδιά. Ο παπάς – τι να κάνει; – της έστειλε το Χρήστο.

«Να μου δώσεις», της είπε, «δύο παστρικά σκεπάσματα της Αγίας Πρόθεσης· έν' απλό γι' από κάτω, κι ένα χυλισμένο* για από πάνω».

Μα δεν τ' αλλάξαμε την περασμένη Κυριακή;», ρώτησε μ' απορία η παπαδιά.

*μπιανκαρία: το μέρος όπου φυλάσσονται τα λευκά τραπεζομάντιλα και τα σεντόνια

*χυλισμένο (χυλίζω): κολλαριστό

«Ναι, μα... δεν εβάλαμε τα καλά», αποκρίθηκε ο Χρήστος. «Ο Αιδεσιμότατος θέλει εκείνο με τα μέρλα* και με τσι* κόκκινους φιόγκους, που το έκαμε η σόρα-Σουζάνα».

«Ο ίδιος σ' το είπε;»

«Ο ίδιος, ναίσκε».

«Έλα, Χριστέ και Παναγία! Πάει, ο γέρος μου ξεκουτιάστηκε και δεν ξέρει άλλο τι να κάνει! Μα τ' είναι σήμερα; Χριστού Λαμπρή ή τ' Αϊ-Γιαννιού; Κυριακή είναι! Απλή Κυριακή!»

«Ναι, μα ξέρεις, κυρα-παπαδιά... Προχτές μου χύθηκε το μμποτσολάκι* με το κρασί... λίγο πάντα... μα ο Αιδεσιμότατος δε θέλει να βλέπει μάκες».*

*τα μέρλα: οι δαντέλες *τσι: τους

*μμποτσολάκι: γυάλινο δοχείο

*μάκες: κηλίδες, λεκέδες

Πρέπει να μπέρδευε λιγάκι τα λόγια του ο Χρήστος, γιατί μ' αυτό η παπαδιά υποψιάστηκε αμέσως.

«Μωρέ, Χρήστο», του είπε· «με γελάς!... Εδώ κάτι τρέχει! Γιατί τι παναπεί;»

Και διαμιάς σώπασε, κτύπησε το μέτωπο της, κι όπως ήταν ασυγύριστη, με την πρωινή της σκαμπαβία,* ροβόλησε* τη σκαλίτσα, βγήκε στο περβόλι, έτρεξε στα χαλίκια με τις παντούφλες της και μπήκε στην Εκκλησιά από τη γυάλινη πόρτα του περβολιού.

«Καλέ, τι μου λέει ετούτος εδώ;», άρχισε αμέσως να φωνάζει του παπά. «Θέλεις, αλήθεια, ν' αλλάξεις

* σκαμπαβία: γυναικείο εσώρουχο, κομπινεζόν

* ροβόλησε: κατέβηκε γρήγορα

τα σκεπτάσματα τση Πρόθεσης;...
Μα γιατί;»

«Ωχ, αδερφή!», αποκρίθηκε από το Ιερό ο παπα-Ζήσιμος, σταματώντας την ευχή που μουρμούριζε· «ζήτημα θα το κάμεις και τούτο; Έτσι θέλω! έτσι μ' αρέσει!»

Η παπαδιά στάθηκε στα σκαλοπάτια του Ιερού και πιάστηκε από το κλειστό μισοθυρόφυλλο της ακρινής θύρας. Σαν γυναίκα δεν είχε το δικαίωμα να μπει παραμέσα.

«Άσ' τα εφτούνα* και λέγε μου! Μην εμαγάρισε* πάλι η γάτα; Μην την έκαμε πάλι την κουτσουκέλα,* η καταραμένη; ε;...»

«Μη με σκοτίζεις», αποκρίθηκε ο παπάς, «μόνο δώσε του Χρήστου

* εφτούνα: αυτά * εμαγάρισε (μαγαρίζω): μολύνω * κουτσουκέλα: αταξία, ζημιά

ό,τι σου είπε, και γλήγορα! Έλα! για τα λιγότερα, γιατί σήμερα δε μου περισσεύει όρεξη».

Η παπαδιά κοίταξε μέσα στο Ιερό, για να καταλάβει από τα σημάδια. Η Πρόθεση ήταν γυμνή και σαν βρεμένη. Χωρίς άλλο, κάπου είχαν ξεπλύνει το βαμμένο ξύλο, μέσα στην κόχη του τοίχου, που είχε ζωγραφισμένη μια Αποκαθήλωση. Δίπλα, σ' ένα σκαμνί, ήταν τοποθετημένα ανάκατα τα ιερά σκεύη, μα τα λευκά σκεπάσματα, που είχαν σηκώσει, δε φαίνονταν πουθενά. Αν δεν ήταν συναχωμένη η παπαδιά, θα αισθανόταν και μια δυνατή μυρωδιά από ξίδι δριμύ. Μα της χρειαζόταν κι αυτό για να καταλάβει; Τα σημάδια ήταν ολοφάνερα.

«Παπά, τι μου το κρύβεις;», ξαναφώναξε· «την έκαμε πάλι η παλιόγατα!»

«Ε, λοιπόν, ναίσκε!», αποκρίθηκε από μέσα ο παπάς· «θα σε φοβηθώ; την έκανε πάλι η παλιόγατα! Είναι άλλο;»

«Άι!...», ούρλιασε η παπαδιά και δάγκασε με λύσσα το δάκτυλο της.

«Πού είναι; Τώρα, τώρα θα την εύρω! Κι αν δεν τη σκοτώσω από το ξύλο, να μη με ματαπείς* Μαρία!»

Γύρισε, έσπρωξε το Χρήστο, που την είχε ακολουθήσει και στεκόταν από πίσω της, και βγήκε έξω, για να βρει την ποίξια, τη δείξια, την παλιόγατα. Ο παπάς την πήρε αμέσως το κατόπι, σπρώχνοντας κι αυτός τον κακόμοιρο το Χρήστο, που βρέθηκε κει να του φράζει το δρόμο.

«Να μου φέρεις πρώτα τα σκεπάσματα να συγυρίσω την Άγια Πρόθεση», της φώναξε στο περβόλι, «κι

*ματαπείς: ξαναπείς

έπειτα να πας να βρεις τη γάτα και μακάρι να τη σουβλίσεις. Εμένα μοναχά να μη μου πεις λόγο. Τ' ακούς; Κοίταξε, μη με κολάσεις αμπονόρα,* γιατί σήμερα θα λειτουργήσω!...».

«Σαν να μην έφτανε, βλέπεις, το κόλασμα που σου κάνει η γάτα!», αποκρίθηκε η παπαδιά καθώς έμπαινε στο σπιτάκι. «Βλέπε τα τώρα που δε μ' άφησες να την πετάξω με το πρώτο».

Στο τέλος –τι είχε να κάνει;– έβγαλε τα καλά σκεπάσματα, τα έδωσε του Χρήστου, κλάφτηκε στη Σουζάνα, που άμα άκουσε την καινούρια «συφορά» έκανε χίλιους σταυρούς, κι έπειτα άρχισε να ψάχνει για να βρει τη γάτα. Μα η Ψιψίνα δεν ήταν πουθενά.

* αμπονόρα: νωρίς, πρωινιάτικα, πρωί

«Καπνός εγίνηκε και χάθηκε;»,
έλεγε με φούρκα* η παπαδιά.

«Νόημα* ωστόσο που έχει
εφτούνο το ζωντανό!», έλεγε η
Σουζάνα. «Δεν το ματαείδα! Το
κατάλαβε πως κάτι μεγάλο κακό
έκαμε και κρύβεται...»

«Μπορεί να την έκρυψε κι ο
πατέρας σου, για να μην του τη
σκοτώσω», είπε η παπαδιά.

«Ξέρεις αγάπη που τση έχει;»

Μ' αυτό ήταν καθαρή συκοφα-
ντία! Ούτε στιγμή συλλογίστηκε ο
παπα-Ζήσιμος να κρύψει τη γάτα
από την οργή της συμβίας του.
Μάλιστα μπορούμε να πούμε, πως
την εύρισκε δίκαιη, γιατί, αλήθεια, η
αγαπημένη του το παράκανε. Όχι
πάλι ίσιαμε εκεί!... Κι ενώ αποτε-

* φούρκα: οργή * νόημα: αντίληψη,
εξυπνάδα

λείωνε το συγκύρισμα στο Ιερό, με τις σχετικές ευχές, συλλογιζόταν πως έπρεπε να καταπνίξει τη συμπάθειά του και ν' αφήσει την παπαδιά να ξεκάμει τη γάτα, όπως ήθελε. Σιγά σιγά όμως η σκληρή αυτή σκέψη υποχώρησε σ' άλλη μαλακότερη. Δεν έπρεπε να επιτρέψει στην παπαδιά να βασανίσει άδικα το ζώο. Γιατί κι ο Διάβολος αν το έκανε όργανό του, τι έφταιγε το κακόμοιρον; Όχι, δε θα το 'δινε του Χρήστου να το πετάξει στη θάλασσα. Θα το 'δινε του Γερόλυμου, του φίλου του, να το κρατήσει στο μαγαζί. - Και πάλι αργότερα, αφού «πήρε καιρό»* κι άρχισε να ντύνε-

*«πήρε καιρό»: τέλεσε σύντομη ακολουθία λέγοντας από μέσα του τα τροπάρια του αγίου στο τέμπλο μπροστά από την εικόνα του

ται τ' άμφιά του για τη λειτουργία, με τη βοήθεια του μικρού Νιόνιου, ακόμη μαλακότερη σκέψη του ήλθε: θα κρατούσε τη γάτα και θα πρόσεχε μόνο κάθε βράδυ να κλείνει καλά και τις τρεις θύρες του Ιερού. Αλήθεια, για τα ποντίκια της Εκκλησιάς την είχε και την άφηνε να μπαινοβγαίνει ελεύθερα. Μ' αφού ήταν τέτοια, θα την περιόριζε.

Σ' όλο αυτό το διάστημα, η Ψιψίνα εξακολουθούσε να είναι κρυμμένη. Κανείς από το κελί δεν την είδε, μονολότι την εγύρευαν όλοι. Αλίμονό της αν «εκομπαρίριζε»* εκείνη την αυγή! Μα ήταν πολύ πονηρή ή πολύ τυχερή· και δεν εφά-

* εκομπαρίριζε (κομπαρίζω):
εμφανίζομαι

νηκε καθόλου ως το μεσημέρι. Μόνο που την ώρα που η παπαδιά εκκένωσε στην απλάδα* το ραγού,* ακούστηκε από το περβόλι ένα δειλό νιαούρισμα. Ο παπα-Ζήσιμος, περιμένοντας στην τραπεζαρία, πετάχθηκε αμέσως. Αλαφιασμένη, πετάχθηκε αμέσως κι η παπαδιά¹ μα ο παπάς την κράτησε στην πορτούλα της κουζίνας.

«Στάσου», της είπε, «είναι δική μου δουλειά! Έγνοια σου, και θα την κάμω εγώ που να με θυμάται».

Η παπαδιά υποχώρησε, γιατί είχε και το φαΐ, κι ο παπάς έκραξε με γλύκα τη γάτα και, μόλις εζύγωσε, την άρπαξε απότομα από τη μέση.

* απλάδα: πιατέλα, γαβάθα

* ραγού: είδος φαγητού με κρέας και λαχανικά ή όσπρια

«Έλα εδώ», της είπε· «έλα εδώ, να σε μάθω εγώ πώς...»

Δεν απόσωσε τη φράση, μόν' ανέβηκε τη σκάλα της σοφίτας, πέταξε κει μέσα τη γάτα, την κλείδωσε, πήρε το κλειδί και κατέβηκε.

«Τση έδωσα κάτι κλοτσιές, μα κάτι κλοτσιές!...», είπε ψέματα τη στιγμή που καθόταν στο τραπέζι, τάχα θυμωμένος.

«Εσύ; ούτε δε θα την άγγιαξες, κάνω όρκο!», είπε η παπαδιά. «Ας είναι, έπειτα τη λογαριάζω* εγώ».

«Ναι, αν τη βρεις!»

«Έφυγε;»

«Αμή ματαγουρίζει εφτούνη, άμα είδε πως τη δέρνω κι εγώ; Μέρες θα κάμει τώρα να πατήσει εδώ μέσα».

Έτσι ο παπα-Ζήσιμος κατόρθωσε να προφυλάξει τη γάτα του από

***τη λογαριάζω: την κανονίζω**

το θυμό της παπαδιάς, ώσπου πέρασαν οι πρώτες επικίνδυνες ώρες. Ύστερα ξανανέβηκε κρυφά στη σοφίτα, για να της ρίξει λίγο φαΐ, και προσπάθησε να μερέψει* τη συμβία* του με λόγια. Ήταν εκεί κι ο Άνθιμος ο αναγνώστης, κι ο φίλος του ο Γερόλυμος, κι ένας άλλος ενορίτης, που είχαν μάθει εμπιστευτικά την αυγινή* συφορά και λυπηθήκανε πολύ.

«Ε, παιδιά μου», τους έλεγε ο παπα-Ζήσιμος, ενώ έπιναν τον καφέ στη σάλα. «Πόσοι κι από μας τους ανθρώπους δε μαγαρίζουν τα Άγια και δε βεβηλώνουν τα Ιερά κάθε μέρα, χωρίς να 'χουν περισσότερη συναίσθηση από τη γάτα μου!

*να μερέψει: να ημερώσει, να ηρεμήσει * τη συμβία: τη σύζυγο

*αυγινή: πρωινή

Είδα εγώ τέτοιους στη ζωή μου!...
Πρέπει όμως να συγχωράμε αυτούς
τους δυστυχισμένους, όπως
συγχωράμε και το ζώο που δεν έχει
λογικό. Δεν το κάνουν από κακό.
Μονάχα δεν ξέρουν τι κάνουν. “Ουκ
οίδασι τι ποιούσι”».

«Καλά λέει ο παπάς»,
επεδοκίμασε ο Γερόλυμος.

«Μπορεί να λέει καλά ο παπάς»,
είπε τότε η παπαδιά· «εγώ όμως αν
ξανακάμει τέτοιο πράμα η γάτα του
θα την πνίξω. Δε μου γλιτώνει!».

*Άνθρωποι και ζώα στη
νεοελληνική πεζογραφία,
επιμέλεια – ανθολόγηση
Δ. Παπακώστας, Ωκεανίδα*

Μια συμβουλή, η υπογραφή
και το σκίτσο
του Γρ. Ξενόπουλου

Δείξτε έργοφροδοτα εν ήμέρα έοσίν.

Ερωτήσεις

- 1** Τι κάνει ο παπάς όταν μαθαίνει τη δεύτερη «κουτσουκέλα» της γάτας και γιατί ενεργεί μ' αυτόν τον τρόπο;
- 2** Παρακολουθήστε πώς αποκλιμακώνεται η οργή του παπά εναντίον της γάτας ύστερα από τη δεύτερη ζημιά. Με ποιον τρόπο τη δικαιολογεί και τελικά τη συγχωρεί;
- 3** Χαρακτηρίστε, με βάση τις αντιδράσεις τους, τα τρία πρόσωπα του διηγήματος: τον παπα-Ζήσιμο, την παπαδιά και το Χρήστο.

Διαθεματική εργασία

Αναζητήστε παραμύθια, παραδόσεις και λαϊκούς μύθους που να αναφέρονται σε ζώα. Παρουσιάστε κάποια από αυτά δραματοποιημένα στην τάξη.

Ηλίας Βενέζης

Η Δάφνη

Το διήγημα ανήκει στη συλλογή Άνεμοι, η οποία εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1944. Ο αφηγητής διηγείται τη συγκινητική ιστορία ενός αητόπουλου και μιας πέρδικας που συνυπάρχουν σε ένα κλουβί. Η υπόθεση εκτυλίσσεται στην Αθήνα, στην περιοχή του λόφου του Στρέφη πριν από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Ο Ηλ. Βενέζης είχε αφιερώσει το έργο αυτό στο συνάδελφο του λογοτέχνη Γιώργο Θεοτοκά.

Η περιοχή που είναι στη βορινή πλευρά του λόφου του Στρέφη, γύρω στο πάρκο του Άρεως, ήταν κείνη την εποχή πολύ έρημη. Δεν

είχαν φυτέψει ακόμα δέντρα, κι ο τόπος ήταν ένα ξεροχώραφο που έπαιρνε, σαν βράδιαζε, λίγο γαλάζιο φως απ' την αυστηρή γαλήνη των Τουρκοβουνιών. Πουλιά ξεμοναχιασμένα πετούσαν στις κουφάλες* του λόφου, και πότε πότε παιδιά πήγαιναν εκεί για να τα κυνηγήσουν. Μα αυτό ήταν μεγάλη περιπέτεια κι ο λόφος του Στρέφη έμενε, το περισσότερο,* μόνος και ήσυχος. Άκουγε το ποτάμι που κατέβαινε πλάι εκεί και παρακολουθούσε την ιστορία των νερών που τραβούσαν να βρουν τη μοίρα τους στη θάλασσα του Σαρωνικού.

Σ' εκείνα τα μέρη, στην οδό Ζαΐμη, ήταν μια μικρή ταβέρνα μέσα

*κουφάλες: κοιλώματα του λόφου

*το περισσότερο: τις περισσότερες φορές

σε αυλή φυτεμένη με λίγα δέντρα. Εκεί πήγαιναν ξεμοναχιασμένα αγόρια και κορίτσια να μιλήσουν για αγάπη και να φιληθούν. Ήταν φτωχοί σπουδαστές που έρχονταν απ' τα νησιά του Αιγαίου και απ' τα βουνά του τόπου τους, πρώτη φορά βλέπαν τόσο μεγάλη χώρα, σαν την Αθήνα, και πρώτη φορά δοκίμαζαν να φύγουν για το γοητευτικό ταξίδι που έχει μαύρα μαλλιά, έχει καστανά μάτια, κι έχει στο νέο κορμί φόρεμα από φτηνό τσίτι. Ήταν δειλά παιδιά, δεν έκαναν διόλου φασαρία, πίναν

Χρυσαιτός

ούζο με αμύγδαλα και μέναν πολλή
ώρα ήσυχα, ώσπου να νυχτώσει
και να βγουν τ' άστρα. Τότε φιλού-
σαν τα κορίτσια τους, άκουγαν το
μούρμουρο του ποτάμιου και λέγαν
ιστορίες των θαλασσών και των
βουνών της πατρίδας τους.

Όμως με τέτοια πελατεία η
ταβέρνα της οδού Ζαΐμη έκανε πολύ
μέτριες δουλειές, κι ο ιδιοκτήτης της
πολύ ζήλευε τους συναδέλφους του
της Πλάκας, του Ψυρρή και άλλων
θρυλικών τόπων.

- Τι να κάνεις και τι ζωή να δεις με
τούτα τα μωρά!, έλεγε μοναχός του.
Αυτά άλλο δεν ξέρουν παρά να
κοιτάνε τον ουρανό και ν' αναστε-
νάζουν. Τι ξέρουν από κρασί!

Ποτές δεν του είχε τύχει να δει
μεθυσμένη και γενναιόδωρη την
πελατεία του. Μονάχα σε σπάνιες
περιστάσεις και σε ορισμένες

εποχές του χρόνου –στις αρχές του καλοκαιριού και σαν τελείωνε το φθινόπωρο– τα πράματα ζωήρευαν κάτω απ’ τα δέντρα της ταβέρνας της οδού Ζαΐμη. Μόλις νύχτωνε, οι θόρυβοι και τ’ αναστενάγματα των ερωτευμένων γίνονταν πιο ζωηρά, τότε τότε φώναζαν μ ενθουσιασμό για να παραγγείλουν διπλά πιοτά και μεζέδες: ήταν ο καιρός των αποχαιρετισμών, που οι φοιτητές φεύγανε για τα μέρη τους, ή ο καιρός που γύριζαν αποκεί και ξανάσμιγαν με την αγάπη τους.

- Να ήταν κανένας τρόπος να κουνηθεί τούτο το μαγαζί, έλεγε ο Θωμάς, ο άρχοντάς του. Μα τι να σοφιστείς* για να κάνεις την πελατεία να κατεβεί απ’ τα μέρη

*σοφιστείς(σοφίζομαι): να επινοήσεις, να σκεφτείς ευφυή τεχνάσματα

της Πλάκας! Είναι τόσο παράξενοι
οι άνθρωποι!

Ήταν ένας παχύς αγαθός
Αθηναίος με μεγάλα μουστάκια κι
αστραφτερά μάτια. Είχε και κάτι
ενοχλήσεις στην καρδιά του – οι
γιατροί του είχαν πει να μη στενο-
χωριέται πολύ. Λοιπόν, με τη
συλλογή* δε γίνεται τίποτα, άφηνε
τα πράγματα στην τύχη τους, κι
όπως έρθουν.

Έτσι ήρθαν:

Σ' ένα απ' τα λίγα σπίτια της
περιοχής του λόφου του Στρέφη
έμενε η Δάφνη, ένα νέο κορίτσι με
πράσινα μάτια, πολύ παράξενο.
Ζούσε με τον πατέρα της, ένα φτω-
χό καλλιτέχνη και, επειδή δεν είχε
κανέναν άλλο, έμαθε από μικρή να
κάθεται μονάχη και να ονειρεύεται.

*συλλογή: σκέψη

Γέμιζε, τότε, το δωμάτιό της από
καβαλάρηδες με κόκκινες φορεσιές,
από καράβια, από ψάρια κι άγρια
θεριά. Όλ' αυτά πλέανε μες στο χώ-
ρο του δωματίου, κι η Δάφνη τριγύ-
ριζε ανάμεσα τους με πολλή φιλία,
καβαλικεύοντας ό,τι επιθυμούσε,
πότε ένα χρυσό άλογο, πότε ένα
κόκκινο ψάρι, πότε μια σκούνα.*
Σαν έπιανε να πέφτει ο ήλιος κατά
τη θάλασσα του Σαρωνικού, η
Δάφνη ανέβαινε στο λόφο του Στρέ-
φη. Περιπλανιόταν στις κουφάλες
και στους βράχους, και φανταζόταν
πως περνούσε ψηλές κορφές κι
έρημες κοιλάδες. Άκουγε τη βουή
της πολιτείας που ήταν πολύ
μακριά, πέρα απ' τα σύνορα του
Λυκαβηττού, έβλεπε τα χρώματα να
ταξιδεύουν στη θάλασσα και στα

*σκούνα: μικρό ιστιοφόρο

βουνά της Σαλαμίνας και το βράδυ γύριζε γοητευμένη στο σπίτι τους.

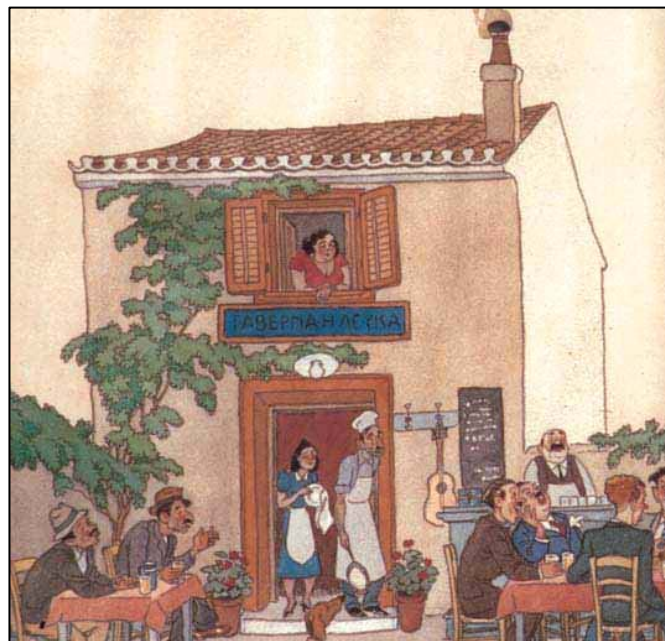
«Η κοιλάδα ήταν απόψε έρημη», έλεγε στον πατέρα της.

Ή:

«Ένα μεγάλο σύννεφο πέρασε απ' το λόφο».

Τύχαινε να γίνουν και πράματα ακόμα πιο σημαντικά.

«Ήρθε απόψε ένα πουλί με πράσινη ουρά», έλεγε. «Να ήταν κοτσύφι;»

Ηλίας Κουμετάκης,
Η παλιά ταβέρνα (λεπτομέρεια)

«Τα κοτσύφια δεν έχουν πράσινη ουρά», παρατηρούσε ο πατέρας της. «Πότε λοιπόν θα μάθεις να ξεχωρίζεις τους ταξιδιώτες του λόφου σου;»

«Κάποτε θα μάθω να ξεχωρίζω όλα τα πουλιά του κόσμου», αποκρινόταν εκείνη με πείσμα. Κι έπειτα:

«Ω, πατέρα, τι ξέρεις εσύ για το λόφο μου!», του έλεγε, και θυμόταν τις καλοκαιρινές νύχτες, την παράξενη φωνή της γης που άκουγε σαν ξαπλωνόταν πάνω στο ζεστό χώμα, το ψιθύρισμα των βράχων, το φλοίσβισμα* του θυμαριού.

«Όλα μιλούσαν απόψε στο λόφο», είχε πει κάποτε στον πατέρα της.

*φλοίσβισμα: ελαφρό θρόισμα

«Αλήθεια μιλούσαν, απόψε, όλα στο λόφο;»

Μα η Δάφνη δεν του αποκρίθηκε, γιατί ήξερε πως μονάχα αυτή είχε το προνόμιο ν' ακούει τη φωνή των πραγμάτων.

Λοιπόν η Δάφνη γύρισε ένα βράδυ απ' το λόφο του Στρέφη μ' ένα αναπάντεχο εύρημα: με μια φωλιά αϊτού, όπου μέσα ήταν ένα μικρό αμάλλαγο* αϊτόπουλο. Κάτι μάγκες της Νεάπολης βρήκαν τη φωλιά στ' άγρια νταμάρια του Λυκαβηττού και είπαν: «Την πάμε στο λόφο του Στρέφη, να δούμε θα τη βρει ο μεγάλος αϊτός;». Κι έτσι, αντί να τυραννήσουν το αϊτόπουλο, καταπώς σκέφτηκαν στην αρχή, το πήραν με τη φωλιά του, κάμανε το μεγάλο ταξίδι ίσαμε το λόφο του Στρέφη κι

***αμάλλαγο: γυμνό, χωρίς φτερά**

εκεί, σε μια κουφάλα, το αποθέσανε και φύγαν. «Μεθαύριο θα 'ρθούμε να δούμε», συμφωνήσανε.

Η Δάφνη είδε τους μάγκες της Νεάπολης και, κρυμμένη κάπου εκεί, άκουσε την κουβέντα τους. «Α το καημένο το αϊτόπουλο!», σκέφτηκε. «Άραγες θα 'ρθεί να το βρει ο μεγάλος ο αϊτός, για* θα το σκοτώσουν οι μάγκες;»

Κείνη τη νύχτα δεν κοιμήθηκε καθόλου με το να συλλογίζεται το πουλί. Κι όταν τα χαράματα την πήρε ο ύπνος, είδε όνειρο το μεγάλο αϊτό: οι φτερούγες του ήταν κατακόκκινες απ' το αίμα του που έτρεχε, και, όπως χτυπούσε τα σύννεφα σπαραχτικά, τα έβαφε κι αυτά κόκκινα.

Ξύπνησε το πρωί ταραγμένη και πήγε αμέσως στην κουφάλα του

*για (θα το σκοτώσουν): ή

λόφου. Έρημο, τουρτουρίζοντας απ' το κρύο της νύχτας, πεινασμένο, το αϊτόπουλο έμενε πάντα εκεί.

- Αχ, ο μεγάλος ο αϊτός δε θα 'ρθεί, είπε καταλυπημένη η Δάφνη. Είναι πληγωμένος και θα πεθάνει μες στα σύννεφα. Τι θα γίνει τούτο εδώ;

Σκέφτηκε πολύ, σκέφτηκε πως αύριο, μπορεί και την ίδια μέρα, θα 'ρθούν οι μάγκες της Νεάπολης και, αν το βρουν, θα το πάρουν το αϊτόπουλο και θα το τυραννήσουν.

Και τότε πήρε την απόφασή της;
- Πρέπει να το σώσω.

Σήκωσε το πουλί με τη φωλιά του και το 'φερε στον μπαρμπα-Θωμά, τον άρχοντα της ταβέρνας της οδού Ζαΐμη. Ήξερε πως εκείνος καταλάβαινε από πουλιά και τ' αγαπούσε, τρέφοντας ένα σωρό καρδερίνια και φλώρια μέσα στα κλουβιά.

- Τι είν' αυτό, Δάφνη;, ρώτησε ξαφνιασμένος ο ταβερνιάρης.
- Αχ! Κοίταξε, μπαρμπα-Θωμά! Σου έφερα ένα αϊτόπουλο.
- Ένα αϊτόπουλο!

Η Δάφνη τού είπε όλη την ιστορία του πουλιού.

- Φύλαξέ το, μπαρμπα-Θωμά, ίσαμε να μεγαλώσει και να κάμει φτερά. Τότε το αφήνεις.

Τον παρακάλεσε θερμά, τόσο που ο άνθρωπος το δέχτηκε.

- Καλά, Δάφνη. Δε ματακούστηκε* να φυλάν στα κλουβιά αϊτούς.

Όμως, για χατίρι σου, θα το κρατήσω. Γιατί, βέβαια, τι θ' απογίνει αν το αφήσουμε;

Κείνο το βράδυ ο μπαρμπα-Θωμάς έβαλε το αϊτόπουλο σ' ένα μεγάλο κλουβί, του έβαλε ρύζι,

*ματακούστηκε: ξανακούστηκε

πράσινα φύλλα και νερό. Μα το μικρό όρνιο δεν άγγιξε τίποτα.

- Τι θα γίνει με τούτο;, είπαν την άλλη μέρα ο μπαρμπα-Θωμάς κι η Δάφνη. Αν πάει έτσι, σίγουρα θα ψοφήσει.

- Είναι πολύ μικρό ακόμα και άμαθο, είπε το κορίτσι. Δε θα μπορέσει να κάμει χωρίς μάνα. Και πού να βρούμε τη μάνα του; Βέβαια, δεν μπορούμε να τη φωνάξουμε.

- Βέβαια, δεν μπορούμε να τη φωνάξουμε, επανέλαβε μηχανικά το κορίτσι.

Ήταν πολύ λυπημένη επειδή έβλεπε πως το αϊτόπουλο ήταν καταδικασμένο.

- Αν βρίσκαμε τη μάνα του, αν του βρίσκαμε μια μάνα..., μονολογούσε.

Κι έτσι που το συλλογιζόταν, ξαφνικά τα μάτια της πέσαν κάπου.

- Αν δοκιμάζαμε... Αν δοκιμάζαμε αυτό..., μουρμούρισε.

Ο μπαρμπα-Θωμάς γύρισε και την κοίταξε με απορία:

- Για τι λες, Δάφνη;

- Ω ναι! Ναι! Ας το δοκιμάσουμε!, είπε το κορίτσι αποφασιστικά. Θα του δώσουμε μια μάνα! Μπαρμπα-Θωμά, μην πεις όχι!

Και του είπε την ιδέα της: Σ' ένα απ' τα πολλά κλουβιά της ταβέρνας ήταν και μια πέρδικα - μεγάλη τρυφερότητα του μπαρμπα-Θωμά. Ήταν ένα ήσυχο πουλί, πολύ μοναχό κι έρημο. Λοιπόν, γιατί να μην το βάζανε μαζί με το αϊτόπουλο;

- Μπορεί έτσι να βοηθήσουμε και την πέρδικα, είπε η Δάφνη.

Ο μπαρμπα-Θωμάς ξαφνιασθηκε.

- Όχι! Όχι! Πώς γίνεται; Έλεγε. Η πέρδικα είναι ήμερο πουλί, αδύναμο, κι ο αϊτός είναι άγριο.

Θα τη σπαράξει, σίγουρα! Κι αν δεν μπορεί να το κάνει τώρα, γιατί δεν έχει δύναμη, θα το κάνει μόλις μεγαλώσει λίγο. Όχι, Δάφνη!

- Έλα, μπαρμπα-Θωμά!, τον ικέτευε εκείνη. Θα δεις που δε θα την πειράξει. Θα το δεις που θα συνηθίσουν. Ξέρω εγώ από πουλιά. Κι έπειτα, αν δεις πως είναι φόβος, τότε τα χωρίζουμε.

Τον παρακάλεσε πολύ, που στο τέλος, όπως της είχε μεγάλη αδυναμία, κι όπως ποτέ του δεν είχε αλύγιστη θέληση, κλονίστηκε:
- Καλά, είπε. Θα δοκιμάσουμε.

Κι έτσι έγινε. Βαλαν στο μεγάλο κλουβί της πέρδικας και το μικρό αϊτόπουλο. Την πρώτη μέρα η πέρδικα συμμαζώχτηκε σε μιαν άκρη του κλουβιού, το αϊτόπουλο στην άλλη άκρη. Το ένα πουλί έριχνε περίεργες ματιές στο άλλο, πότε

εχθρικές, τότε φοβισμένες. Ως το βράδυ κανένα δεν τόλμησε να σαλέψει και να πάει κοντά στο άλλο. Και τη νύχτα έμειναν το καθένα σταλιασμένο* στη γωνιά του. Το αϊτόπουλο συλλογιζόταν τα βουνά και τη λευτεριά των προγόνων του, κι η πέρδικα συλλογιζόταν τα παιδιά που θα είχε και που θα μεγάλωνε κάτω από ζεστές πέτρες.

Την άλλη μέρα, σαν ξημέρωσε, ήρθε η Δάφνη. Με τον μπαρμπα-Θωμά πήγαν στο κλουβί, άλλαξαν το νερό και βαλαν φρέσκα φύλλα πλάι σε κάθε πουλί.

- Έλα τώρα!, είπε το κορίτσι τρυφερά στην πέρδικα. Εσύ 'σαι πιο μεγάλη κι αυτό είναι μωρό. Πρέπει να γίνεις η μάνα του.

*σταλιασμένο: καθισμένο, μαζεμένο

Έπιασε με το χέρι της την πέρδικα και την έφερε κοντά στο ατάραχο αϊτόπουλο. Αλλά μόλις τράβηξε το χέρι της, η πέρδικα γύρισε βιαστικά στον τόπο της.

- Καλά, καλά, είπε η Δάφνη. Καταλαβαίνω, είναι ίσαμε που να το συνηθίσεις. Όμως ξέρω πως θα γίνεις η μάνα του.

Αυτό βάσταξε κάμποσες μέρες, κι η Δάφνη με τον μπαρμπα-Θωμά παρακολουθούσαν με περιέργεια και αγωνία την ιστορία του κλουβιού. Το πράμα μαθεύτηκε στους αραιούς πελάτες της ταβέρνας και, όταν ερχόταν το βραδάκι, όλοι όσοι έμπαιναν ρωτούσαν ειρωνικά:

- Λοιπόν, τι νέα, μπαρμπα-Θωμά;

Αγαπήσανε;

- Περιμένετε λίγο ακόμα, τους αποκρινόταν. Θα δείτε πως θ' αγαπήσουν.

Η βεβαιότητα του κοριτσιού σιγά σιγά είχε μεταγγιστεί μέσα του, και από ένα παράξενο αίσθημα το καταλάβαινε σα χρέος του να υπερασπιστεί τα πουλιά μπροστά στις υποψίες των ανθρώπων.

- Ένας αϊτός με μια πέρδικα!

Γίνεται, μπαρμπα-Θωμά;

- Εγώ λέω πως όλα γίνονται με τα πουλιά. Όλα όσα δε γίνονται με τους ανθρώπους.

Κι αληθινά, έγινε όπως το πίστεψε η Δάφνη. Σε λίγες μέρες η πέρδικα πλησίασε πρώτη, με ένστιχτο μητρικό, το απορφανισμένο αϊτόπουλο. Στην αρχή το περιεργάστηκε, ύστερα το άγγιξε με τις φτερούγες της, ύστερα έσκυψε κι έφαγε απ' την τροφή του. Σα να του έλεγε:

«Σκύψε κι εσύ και φάε!». Και το αϊτόπουλο έσκυψε κι έφαγε, έσκυψε κι ήπιε, όπως έκανε η πέρδικα.

Μέρα με τη μέρα η μελαγχολία του λιγότευε και γινόταν πιο ζωηρό. Ένα βράδυ έριξε ψιλή βροχή. Ο μπαρμπα-Θωμάς πήγε για να πάρει μέσα το κλουβί και να το προφυλάξει. Τότε είδε την πέρδικα, που είχε σταλιάξει κοντά στο αϊτόπουλο, να έχει απλωμένα πάνω του τα φτερά της και να το προφυλάγει απ' το νερό.

Ω, Θε μου!, είπε συγκινημένος. Τόσο πολύ δεν το πίστευα. Δεν το πίστευα πως θα φτάνανε ίσαμε κει.

Το μάθαν οι αραιοί πελάτες της ταβέρνας και το είπαν ξαφνιασμένοι ο ένας στον άλλο. Το είπαν και σε φίλους τους που δεν έρχονταν στην ταβέρνα. Κι εκείνοι, για να δουν το αξιοπερίεργο, άρχισαν να έρχονται. Σιγά σιγά η πελατεία ζωήρευε, μεγάλωνε, κάθε μέρα πιο πολύ.

- Πάμε να δούμε τον αϊτό με την πέρδικα στην οδό Ζαΐμη;, λέγαν.

- Πάμε.

Περιεργάζονταν πρώτα τα πουλιά κι ύστερα κάθονταν να πιουν.

- Είναι παράξενο. Δεν είναι;

- Είναι μικρό το αϊτόπουλο, γι' αυτό δεν την πειράζει, λέγαν οι πιο πολλοί, άνθρωποι που βασίζονταν στη σοφία των χρόνων τους. Ας μεγαλώσει λίγο και θα δούμε!

- Θα τη σπαράξει λες;

- Μα μπορεί να γίνει αλλιώς; Μόλις μεγαλώσει θα τη σπαράξει και θα τη φάει!

Ο καιρός περνούσε, ο αϊτός μέρα με τη μέρα μεγάλωνε, κι η ανυπομονησία των ανθρώπων μέρα με τη μέρα γινόταν πιο ζωηρή. Έρχονταν ολοένα πιο πολλοί, και μόλις μπαίνανε στην αυλή, πριν ακόμα δουν το κλουβί, ρωτούσαν ανήσυχα:

- Έγινε;

Όλοι περίμεναν ν' ακούσουν το «Ναι», σα να 'θελαν να ησυχάσουν. Σχεδόν απογοητεύονταν άμα τους δίναν την απόκριση:

- Όχι. Τίποτα δεν έγινε.

- Α, μα θα γίνει! Θα γίνει! λέγαν με σιγουριά και πείσμα. Αυτό δεν μπορεί να βαστάξει ακόμα πολύ.

Τους είχε αναστατώσει το στραπάτσο της αρμονίας που υπάρχει στον κόσμο: οι δυνατοί να σπαράζουν τον αδύνατο. Τους ερχόταν ολωσδιόλου άβολο να μη γίνει με τα πουλιά αυτό που γίνεται με τους ανθρώπους.

Ήταν τόση η βεβαιότητά τους που, σιγά σιγά, άρχισε πάλι να μπαίνει η αμφιβολία και στην αδύναμη καρδιά του μπαρμπα-Θωμά και να φεύγει η πίστη που του είχε μεταγγίσει η Δάφνη. Πάλευε ανάμε-

σα στα δύο ρέματα. Το αϊτόπουλο τώρα πια είχε μεγαλώσει πολύ. Αν το ήθελε θα μπορούσε χωρίς τον παραμικρό κόπο να τη σπαράξει την πέρδικα. Κι αυτή ήταν τόσο ανυπεράσπιστα!

Τις νύχτες, όταν οι πελάτες είχαν φύγει κι η ταβέρνα ήταν σκοτεινή κι έρημη, πήγαινε κοντά στο κλουβί και αφουγκραζόταν. Τίποτα, ήσυχα ήταν κει μέσα, και άμα τα μάτια του συνήθιζαν στο σκοτάδι έβλεπε τα μάτια του αϊτού ακίνητα και λυπημένα να λάμπουν μες στη νύχτα.

- Μπας και πρέπει να το αφήσω;
Μπας και μου σπαράξει την πέρδικα;

Όμως ήταν άνθρωπος κι αυτός, κι ευθύς αμέσως το συλλογιζόταν:

- Αν το αφήσω, όλη τούτη η ευλογία του Θεού που μου ήρθε θα μου φύγει, έλεγε για την αναπάντεχη

πελατεία του. Δε θα 'ναι πια τίποτα εδώ που να τους τραβά.

Δειλά, δειλά ρωτούσε και τη Δάφνη:

- Εσύ τι λες; Πρέπει να τ' αφήσουμε το πουλί;

Δεν της έλεγε όλες τις σκέψεις του και τους υπολογισμούς του.

Όμως εκείνη, μ' όλο που ήταν ακόμα μικρή, είχε βαθύ ένστιχτο και καταλάβαινε τους ανθρώπους.

- Ξέρω, μπαρμπα-Θωμά, ξέρω γιατί με ρωτάς. Αλλά εσύ τι λες; Φοβάσαι για την πέρδικα;

- Δεν ξέρω πια τι να πω, αποκρινόταν ταραγμένος.

Όμως τώρα ο αϊτός μεγάλωσε και, αν τον αφήναμε, θα μπορούσε να πετάξει. Όμως πάλι...

- Μπορούμε να τον κρατήσουμε ακόμα λίγο, του έλεγε εκείνη με συγκατάβαση. Και πίστευε σ'

εμένα, μπαρμπα-Θωμά. Μη φοβάσαι.

Στο μεταξύ οι άνθρωποι που μάθαν να έρχονται στην ταβέρνα της οδού Ζαΐμη για να παρακολουθήσουν την ιστορία των πουλιών άρχισαν πια να μη βασιτούνται. Η απογοήτεψή τους ήταν ολοφάνερη επειδή ο αϊτός δεν κατασπάραζε, όπως θα έπρεπε, την πέρδικα.

- Ωχ, αδερφέ!, λέγαν φουρκισμένοι. Αυτό το πράμα πια δεν είναι αϊτός! Το χάλασε η πέρδικα.

Κι ένα βράδυ έγινε τούτο: Ένας απ' τους πελάτες είχε πιει πολύ κρασί, κι όπως ήρθε η κουβέντα στον αϊτό και στην πέρδικα, πετάχτηκε απάνου, χίμηξε αγαναχτισμένος στο κλουβί, έχωσε μέσα το χέρι του, χούφτιασε το αϊτόπουλο κι άρχισε να το κουνά με οργή φωνάζοντας:

- Παλιόπραμα! Τι κάθεται, βρε, και την κοιτάς; Τι κάθεται;

Ο μπαρμπα-Θωμάς είδε, δεν κατάλαβε καλά, θάρρεψε πως ο άνθρωπος πήγαινε να πνίξει τον αϊτό, και το αίμα ανέβηκε στο κεφάλι του. Έτρεξε και τράβηξε με βία τον άνθρωπο.

- Τι σου φταίει το πουλί, μωρέ! έλεγε αφρισμένος. Τι σου φταίει;

Κόντεψαν να 'ρθουν στα χέρια. Τρέξαν οι άλλοι απ' την παρέα για να βοηθήσουν το σύντροφό τους, κι ύστερα όλοι φύγαν αγαναχτισμένοι.

- Σα μας ξαναδείς στην ταβέρνα σου, γράψε μας! είπαν.

Αυτό ήταν. Το άλλο βράδυ ήρθαν λιγότεροι, και το άλλο ακόμα πιο λίγοι απ' τους ξένους πελάτες. Ώσπου όλοι ξαναγύρισαν στα λημέρια τους, μη βρίσκοντας

κανένα ενδιαφέρον στην ιστορία των πουλιών.

Έτσι ο τόπος ερήμωσε πάλι, και τα βράδια έρχονταν πάλι μονάχα οι φτωχοί σπουδαστές με τα κορίτσια τους να κοιτάζουν τ' άστρα.

Η Δάφνη τότε είπε στον μπαρμπα-Θωμά:

- Θαρρώ πως μπορούμε πια ν' αφήσουμε τον αϊτό να φύγει.**
- Έτσι θαρρώ κι εγώ, είπε καλόκαρδα ο μπαρμπα-Θωμάς.**

Πήγαν στο λόφο του Στρέφη, άνοιξαν το κλουβί κι άφησαν τον αϊτό να φύγει. Τον παρακολούθησαν να γράφει μιαν αργή κίνηση πάνω απ' την κοιλάδα της Δάφνης κι ύστερα να χάνεται κατά τη μεριά των Τουρκοβουνίων.

Ο μπαρμπα-Θωμάς σκούπισε με την ανάστροφη του χεριού τα χείλια

του κι ύστερα φίλησε τη Δάφνη στα μαύρα μαλλιά, σα να την ευλογούσε.

Η. Βενέζης, Άνεμοι,
Βιβλιοπωλείον της Εστίας

Ερωτήσεις

1 Χαρακτηρίστε τη Δάφνη και τον μπαρμπα-Θωμά από τις ενέργειες τους αλλά και από τον τρόπο που σκέφτονται, κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.

2 «Τους είχε αναστατώσει το στραπάτσο της αρμονίας που υπάρχει στον κόσμο: οι δυνατοί να σπαράζουν τον αδύνατο. Τους ερχόταν ολωσδιόλου άβολο να μη γίνει με τα πουλιά αυτό που γίνεται με τους ανθρώπους». Συζητήστε τη στάση των πελατών της ταβέρνας.

Ποια νομίζετε ότι είναι η θέση που παίρνει ο αφηγητής απέναντι σ' αυτήν τη στάση;

3 Ποιον τίτλο θα προτείνατε εσείς για το διήγημα και γιατί;

4 Δοκιμάστε να δώσετε διαφορετική εξέλιξη στη συμβίωση των δύο πουλιών και εξηγήστε γιατί επιλέξατε αυτή την εκδοχή.

Διαθεματική εργασία

Αν υπάρχει δυνατότητα στην περιοχή όπου μένετε, οργανώστε μια επίσκεψη σε ζωολογικό κήπο και παρατηρήστε τις συνθήκες στις οποίες ζουν τα ζώα. Αν βρίσκεστε κοντά σε κάποιο βιότοπο ή δρυμό, πραγματοποιήστε περιβαλλοντική εξόρμηση, για να παρατηρήσετε πώς διαβιούν τα ζώα και τα πουλιά στο φυσικό περιβάλλον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 6ου ΤΟΜΟΥ

Η βιοπάλη • Το αγωνιστικό πνεύμα του ανθρώπου

(συνέχεια από τον 5ο τόμο)

Μαρία Πυλιώτου, «Λεώνη»7

Προβλήματα της σύγχρονης ζωής

**Αντώνης Σαμαράκης,
«Γραφείον ιδεών»24**

**Λουίς Σεπούλβεδα,
«Το μαύρο κύμα»34**

**Κρίτων Αθανασούλης,
«Παράπονο σκύλου»48**

**Ελένη Σαραντίτη,
«Όπως τα βλέπει κανείς...»54**

Οι φίλοι μας τα ζώα

Ανδρέας Καρκαβίτσας, «Το μνήμα της μάνας»	77
Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Η γάτα του παπά»	98
Ηλίας Βενέζης, «Η Δάφνη»	117

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.